

Білаш С.М., Проніна О.М., Коптев М.М.,
Пирог-Заказникова А.В., Коваль Я.В.

АНАТОМІЯ

ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ

*Навчально-методичний посібник із дисципліни «Анатомія людини»
для студентів II курсу стоматологічного факультету
із нормативним терміном навчання*

**Міністерство охорони здоров'я України
Українська медична стоматологічна академія**

**Білаш С.М., Проніна О.М., Коптев М.М.,
Пирог-Заказникова А.В., Коваль Я.В.**

Анатомія опорно-рухового апарату

**Навчально-методичний посібник
із дисципліни «Анатомія людини»
для студентів II курсу стоматологічного факультету
із нормативним терміном навчання**

Рекомендовано Вченою радою
Української медичної стоматологічної академії
як навчально-методичний посібник для студентів з нормативним
терміном навчання – здобувачів вищої освіти ступеня магістра, які
навчаються за спеціальністю 221 «Стоматологія» у закладах вищої
освіти МОЗ України
(протокол № 2 від 21.10.2020 р.)

Полтава – 2020

УДК 616.7(075.8)

Рекомендовано Вченою радою Української медичної стоматологічної академії як навчально-методичний посібник для студентів з нормативним терміном навчання – здобувачів вищої освіти ступеня магістра, які навчаються за спеціальністю 221 «Стоматологія» у закладах вищої освіти МОЗ України (протокол № 2 від 21.10.2020 р.)

Автори:

Білаш С.М., Проніна О.М., Коптев М.М., Пирог-Заказникова А.В., Коваль Я.В.

Анатомія опорно-рухового апарату. Навчально-методичний посібник із дисципліни «Анатомія людини» для студентів II курсу стоматологічного факультету із нормативним терміном навчання. – Полтава: ФОП-Мирон І.А., 2020. – 146 с.

Навчально-методичний посібник із дисципліни «Анатомія людини» для студентів стоматологічних факультетів вищих навчальних медичних закладів присвячений анатомії опорно-рухового апарату. До його складу входить силабус, який містить усю необхідну для студентів інформацію щодо структури, завдань та очікуваних результатів вивчення Модуля 1 «Анатомія опорно-рухового апарату». У посібнику створені оригінальні навчально-наочні завдання, робота над якими сприятиме ліпшому засвоєнню теоретичного матеріалу. До кожного практичного заняття підбрані відповідні тестові завдання із бази ліцензованого іспиту «Крок-1», що допоможе студентам краще підготуватися донезалежного зовнішнього оцінювання знань. Навчально-методичний посібник покликаний допомогти студентам глибше вивчити предмет, що має велике практичне значення у подальшій роботі лікаря.

Рецензенти:

завідувач кафедри оперативної хірургії та клінічної анатомії Вінницького національного медичного університету імені М.І.Пирогова, доктор медичних наук, професор В.І.Півторак;

завідувач кафедри клінічної анатомії та оперативної хірургії Івано-Франківського національного медичного університету, доктор медичних наук, професор В.І.Попович;

завідувач гістології, цитології та ембріології Української медичної стоматологічної академії, доктор медичних наук, професор В.І.Шепітько

Літературний редактор – кандидат педагогічних наук, доцент О.М.Беляєва

Редакція літератури з медицини та біології

УДК 616.7(075.8)

Білаш С.М., Проніна О.М., Коптев М.М., Пирог-Заказникова А.В., Коваль Я.В.

ЗМІСТ

Передмова	5
Силабус	6
Тема 1. Предмет і задачі анатомії. Методи дослідження в анатомії. Основні сучасні напрями розвитку анатомії. Розвиток українських анатомічних шкіл. Полтавська анатомічна школа. Анатомічна номенклатура. Осі і площини тіла	26
Тема 2. Кістка як орган. Класифікація кісток. Розвиток кісток в ембріогенезі. Анатомія кісток тулуба	28
Тема 3. Шийні, грудні, поперекові хребці	31
Тема 4. Крижова кістка, куприк, ребра, груднина	35
Тема 5. Анатомія кісток черепа. Лобова, тім'яна, потилична кістки	38
Тема 6. Сконева кістка. Канали скроневої кістки	43
Тема 7. Клиноподібна та решітчаста кістки	46
Тема 8. Кістки лицевого черепа: верхня і нижня щелепи. Будова, аномалії розвитку. Кістки лицевого черепа: слізні кістки, носові, леміш, вилична, піднебінна кістки, нижня носова раковина	50
Тема 9. Очна ямка, кісткова носова порожнина	56
Тема 10. Зовнішня і внутрішня основи черепа. Черепні ямки	60
Тема 11. Сконева, підсконева, крилопіднебінна ямки черепа, їх границі, сполучення з іншими топографічними утворами черепа. Череп в цілому. Контрфорси черепа	64
Тема 12. Кістки верхньої кінцівки	67
Тема 13. Кістки тазу	72
Тема 14. Кістки вільної нижньої кінцівки	75
Тема 15. Анатомія неперервних та перервних з'єднань між кістками. Розвиток з'єднань між кістками в онтогенезі.	80
Тема 16. З'єднання між кістками черепа	88
Тема 17. З'єднання кісток верхньої кінцівки	92
Тема 18. З'єднання кісток поясу нижньої кінцівки	97
Тема 19. З'єднання кісток вільної нижньої кінцівки	101

Тема 20. М'яз як орган. Класифікація м'язів. Розвиток скелетних м'язів. М'язи і фасції спини	107
Тема 21. М'язи і фасції грудей та живота. Діафрагма	110
Тема 22. Піхва прямого м'язу живота. Пахвинний канал. Біла лінія живота	114
Тема 23. М'язи і фасції голови	117
Тема 24. М'язи і фасції шиї	120
Тема 25. Топографія голови та шиї	124
Тема 26. М'язи верхньої кінцівки	128
Тема 27. Фасції і топографія верхньої кінцівки	133
Тема 28. М'язи нижньої кінцівки. Фасції і топографія нижньої кінцівки	136
Тема 29. Узагальнення навчального матеріалу та практичні навички з модуля 1 «Анатомія опорно-рухового апарата»	142
Тема 30. Підсумковий модульний контроль	144

ПЕРЕДМОВА

Навчально-методичний посібник підготовлений колективом авторів кафедри клінічної анатомії і оперативної хірургії Української медичної стоматологічної академії. У ньому висвітлюються теми практичних занять із анатомії опорно-рухового апарату дисципліни «Анатомія людини», які вивчаються студентами стоматологічних факультетів вищих навчальних медичних закладів.

До складу посібника входить силабус, який містить усю необхідну для студентів інформацію щодо структури, завдань та очікуваних результатів вивчення Модуля 1 «Анатомія опорно-рухового апарату».

У посібнику створені оригінальні навчально-наочні завдання, робота над якими сприятиме ліпшому засвоєнню теоретичного матеріалу.

До кожного практичного заняття підібрані відповідні тестові завдання із бази ліцензованого іспиту «Крок-1», що допоможе студентам краще підготуватися донезалежного зовнішнього оцінювання знань.

Навчально-методичний посібник покликаний допомогти студентам глибше вивчити анатомію людини, що має велике практичне значення у подальшій роботі лікаря.

АНАТОМІЯ ЛЮДИНИ

Модуль 1: Анатомія опорно-рухового апарату

СИЛАБУС

освітньо-професійний рівень	другий (магістерський) рівень вищої освіти
галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
спеціальність	221 «Стоматологія», нормативний термін навчання
кваліфікація освітня	магістр стоматології
кваліфікація професійна	лікар-стоматолог
форма навчання	денна
курс та семестр вивчення Модуля-1 навчальної дисципліни	II курс, 3 семестр

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МОДУЛЯ-1 «АНАТОМІЯ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ»

Обсяг Модуля-1

Кількість кредитів / годин – 3.6 / 108. із них:

Лекції (год.) – 6

Практичні заняття (год.) – 60

Самостійна робота (год.) – 42

Види контролю: попередній (вихідний); поточний; підсумковий
модульний контроль; підсумкова семестрова атестація.

ОЗНАКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Характер дисципліни нормативна

Рік навчання 2

Семестр 3

Політика навчальної дисципліни

Політика навчальної дисципліни визначається системою вимог, які викладач пред'являє до студента при вивченні дисципліни та ґрунтується на засадах академічної доброчесності. Вимоги стосуються відвідування занять (неприпустимість пропусків, запізньовань і т.п.); правил поведінки на заняттях (активна участь, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи, відключення телефонів, дотримання встановленої форми одягу в операційній та ін.); заохочень та стягнень (за що можуть нараховуватися або відніматися бали і т.п.).

Політика навчальної дисципліни вибудовується з урахуванням норм законодавства України щодо академічної доброчесності, Статуту, положень УМСА та інших нормативних документів.

При організації освітнього процесу в УМСА студенти, викладачі діють відповідно до:

Положення про організацію освітнього процесу (https://www.umsa.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/o3MhEcAIDHF14AilBuVYu8T0PfVtJeVK6qnv33oi.pdf);

Кодексу академічної доброчесності (https://www.umsa.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/xugbl1mKV2PTYPLLu13JtfSgoV7Kpv9CzhulKT0rP.pdf) та ін.

Опис навчальної дисципліни (анотація) Дисципліна «Анатомія людини» для лікаря-стоматолога є адаптованою до потреб медицини класична модель університетського курсу, який передбачає набуття кожним студентом знань у світлі природничо-наукових уявлень про будову і функції організму людини в цілому, вміння використовувати набуті знання при подальшому вивченні інших фундаментальних наук медицини, та у практичній діяльності лікаря.

Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Пререквізити Дисципліна «Анатомія людини» базується на вивченні студентами медичної біології, гістології, цитології і ембріології, біофізики, латинської мови, етики, філософії, екології та інтегрується з ними.

Постреквізити Дисципліна «Анатомія людини» закладає основи для вивчення студентами нормальної та патологічної фізіології, патологічної анатомії, оперативної хірургії та клінічної анатомії, деонтології, пропедевтики клінічних дисциплін та формування умінь застосовувати знання з анатомії людини в процесі подальшого вивчення усіх клінічних дисциплін і в майбутній професійній діяльності.

Мета та завдання навчальної дисципліни:

– метою вивчення навчальної дисципліни є набуття кожним студентом знань з анатомії в світлі природничо-навкових уявлень про будову і функції організму людини в цілому, вміння використовувати набуті знання при подальшому вивченні інших фундаментальних наук медицини, та в практичній діяльності лікаря

– основними завданнями вивчення дисципліни є формування системи знань професійних умінь та практичних навичок, що складають основу майбутньої професійної діяльності лікаря.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (інтегральна, загальні, спеціальні, матриця компетентностей):

- **інтегральна:** здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у процесі навчання для майбутньої професійної діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень, здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

- **загальні:**

1. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.
3. Здатність до здійснення саморегуляції, ведення здорового способу життя, здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
4. Здатність до вибору стратегії спілкування; здатність працювати в команді; навички між особистісної взаємодії.
5. Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись другою мовою.
6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим.
8. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
9. Визначеності наполегливості щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
10. Здатність діяти соціально відповідально та громадської свідомості.
11. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

- **спеціальні** (фахові, предметні): здатність до оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень

Матриця компетентностей					
№	Класифікація компетентностей за НРК	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Інтегральна компетентність					
Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.					
Загальні компетентності					
1.	Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях	Мати спеціалізовані концептуальні знання, набуті у процесі навчання.	Вміти розв'язувати складні задачі і проблеми, які виникають у професійній діяльності.	Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців та нефахівців.	Відповісти за прийняття рішень у складних умовах
2.	Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професії	Мати глибокі знання зі структури професійної діяльності.	Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань.	Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію у професійній діяльності	Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з ви-соким
3.	Здатність до здійснення саморегуляції, ведення здорового способу життя, здатність до адаптації та дії в новій ситуації.	Знати способи саморегуляції, ведення здорового життя.	Вміти застосувати засоби саморегуляції, вміти вести здоровий спосіб життя та пристосовуватися до нових ситуацій життя та діяльності.	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення результату.	Нести відповідальність за здоровий спосіб життя та своєчасне використання методів саморегуляції

4.	Здатність до вибору стратегії спілкування; здатність працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії	Знати тактики та стратегії спілкування, закони та способи комунікативної поведінки	Вміти обирати способи та стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи	Використовувати стратегії спілкування та навички міжособистісної взаємодії	Нести відповідальність за вибір та тактику способу комунікації
5.	Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись іншою мовою	Мати досконалі знання рідної мови та базові знання іноземної мови	Вміти застосовувати знання рідної мови, як усно так і письмово, вміти спілкуватись іноземною мовою	Використовувати привілейованому та діловому спілкуванні та при підготовці документів рідну мову. Використовувати іноземну мову у професійній діяльності	Нести відповідальність за вільне володіння рідною мовою, за розвиток професійних знань
6.	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій	Мати глибокі знання в галузі інформаційних і комунікаційних технологій, що застосовують у професійній діяльності	Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології професійній галузі, потребує оновлення та інтеграції знань	Використовувати інформаційні та комунікаційні технології професійній діяльності	Нести відповідальність за розвиток професійних знань та умінь

7.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим	Знати способи аналізу, синтезу та подальшого сучасного навчання	Вміти проводити аналіз інформації, приймати обґрунтовані рішення, вміти здобувати сучасні знання	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей.	Нести відповідальність за своєчасне набуття сучасних знань
8.	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт	Знати методи оцінювання показників якості діяльності	Вміти забезпечувати якісне виконання робіт	Встановлювати зв'язки для забезпечення якісного виконання робіт	Нести відповідальність за якісне виконання робіт
9.	Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків	Знати обов'язки та шляхи виконання поставлених завдань	Вміти визначити мету та завдання, бути наполегливим та сумлінним при виконання обов'язків	Встановлювати міжособистісні зв'язки для ефективного виконання завдань та обов'язків	Відповідати за якісне виконання поставлених завдань
10	Здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо	Знати свої соціальні та громадські права та обов'язки	Формувати свою громадянську свідомість, вміти діяти відповідно до неї	Здатність донести свою громадську та соціальну позицію	Відповідати за свою громадянську позицію та діяльність
11	Прагнення до збереження навколишнього середовища.	Знати проблеми збереження навколишнього середовища та шляхи його збереження	Вміти формувати вимоги до себе та оточуючих щодо збереження навколишнього середовища	Вносити пропозиції відповідним органам та установам щодо заходів до збереження та охорони навколишнього середовища	Нести відповідальність щодо виконання заходів збереження навколишнього середовища в межах своєї компетенції

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності					
12	Здатність до оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень	Знати а) форму та будову органів, об'єднаних у системи; б) взаємне розміщення органів, судин, нервів у різних ділянках тіла, що має велике значення для хірургії; в) вікові та статеві аспекти анатомічних особливостей індивідуального розвитку людини на різних етапах онтогенезу; г) закономірності пренатального та раннього постнатального розвитку органів людини, варіантів мінливості органів, вад	Вміти: демонструвати і описувати анатомічну будову органів, систем органів людини; визначати на препаратах топографоанатомічні взаємовідношення органів і систем; оцінювати вікові, статеві та індивідуальні особливості будови органів людини; оцінювати вплив соціальних умов та праці на розвиток і будову організму людини; застосовувати латинські анатомічні терміни та їх українські еквіваленти відповідно до вимог міжнародної анатомічної номенклатури; аналізувати результати (лабораторних та інструментальних) досліджень органів і систем організму людини.	Обґрунтовано оцінювати результати дослідження вікових, статевих, індивідуальних особливостей будови органів людини, об'єднаних у системи організму, топографоанатомічних взаємовідношень органів і впливу соціальних умов та праці на розвиток і будову організму людини;	Нести відповідальність за прийняття рішення щодо оцінювання результатів дослідження вікових, статевих, індивідуальних особливостей будови органів людини, об'єднаних у системи організму, топографоанатомічних взаємовідношень органів і впливу соціальних умов та праці на розвиток і будову організму людини;

		розвитку.			
--	--	-----------	--	--	--

Результати навчання для дисципліни:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

1. Здатність виявляти знання в практичних ситуаціях.
2. Здатність використовувати знання та розуміння предметної галузі та розуміння професії.
3. Розуміння саморегуляції та ведення здорового способу життя, здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
4. Здатність усвідомлювати вибір стратегії спілкування, уміння працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії.
5. Здатність ефективно спілкуватися, формулювати та розв'язувати завдання рідною мовою як усно, так і письмово.
6. Здатність використовувати деякі інформаційні і комунікаційні технології.
7. Розуміння застосованих методик та методів аналізу проектування і дослідження а також їх обмежень відповідно до спеціалізації.
8. Здатність аналізувати і оцінювати результатів дослідження вікових, статевих, індивідуальних особливостей анатомічної будови органів людини, об'єднаних у системи організму, топографо-анатомічних взаємовідношень органів і систем, впливу соціальних умов та праці на розвиток і будову організму людини, обирати і застосовувати придатні типові експериментальні методи, інтерпретувати результати досліджень.
9. Практичні навички вирішення складних завдань реалізації анатомо-біологічних проєктів і проведення досліджень відповідно до спеціалізації.
10. Здатність збирати, інтерпретувати відповідні дані і аналізувати складності в межах спеціалізації для донесення суджень, що висвітлюють соціальні та етичні проблеми.
11. Розуміння прагнення до збереження навколишнього середовища.
12. Здатність демонструвати сучасний рівень знань профільних питань з анатомії людини стосовно вирішення проблем медицини.
13. Здатність демонструвати, розуміти і оцінювати результати дослідження вікових, статевих, індивідуальних особливостей анатомічної будови органів людини, об'єднаних у системи організму.
14. Здатність аналізувати та інтерпретувати топографо-анатомічні взаємовідносини органів і систем людини, особливості кровопостачання та іннервації, впливу соціальних умов та праці на розвиток і будову тіла людини, фізико-хімічні процеси, що мають місце в організмі.
15. Здатність зіставляти фундаментальні знання щодо будови тіла людини принципам медицини і розробляти компоненти і процеси клінічних досліджень виходячи з цих принципів.

по завершенню вивчення **Модуля 1 «Анатомія опорно-рухового апарату»** студенти повинні

знати:

- а) форму та будову органів, об'єднаних у системи:
 - форму і будову кісток (systema skeletale);
 - з'єднань кісток(systema articulare);
 - м'язи (systema musculare);
- б) взаємне розміщення кісток, їх з'єднань, суглобів та м'язів у різних ділянках тіла, що має велике значення для хірургії;
- в) вікові та статеві аспекти анатомічних особливостей індивідуального розвитку людини на різних етапах онтогенезу;
- г) закономірності пренатального та раннього постнатального розвитку органів людини, варіантів мінливості органів, вад розвитку.

вміти:

- демонструвати і описувати анатомічну будову кісток, їх з'єднань, суглобів та м'язів людини;
- визначати на анатомічних препаратах топографо-анатомічні взаємовідношення кісток, їх з'єднань, суглобів та м'язів людини;
- оцінювати вікові, статеві та індивідуальні особливості будови кісток, їх з'єднань, суглобів та м'язів людини;
- оцінювати вплив соціальних умов та праці на розвиток і будову організму людини;
- застосовувати латинські анатомічні терміни та їх українські еквіваленти відповідно до вимог міжнародної анатомічної номенклатури (Сан-Пауло,1997; Київ, 2001).

Структура Модуля 1 «Анатомія опорно-рухового апарату»

Зміст змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	у тому числі			
		Лекції	Семінари	Практичні	СРС
1	2	3	4	5	6
Модуль 1: Анатомія опорно-рухового апарату					
Змістовий модуль 1. Вступ до анатомії					
Тема 1. Предмет і задачі анатомії. Методи дослідження в анатомії. Основні сучасні напрями розвитку анатомії. Розвиток українських анатомічних шкіл. Полтавська анатомічна школа. Анатомічна номенклатура. Осі і площини тіла		2		2	1
Разом за змістовим модулем 1	5	2		2	1
Змістовий модуль 2. Анатомія кісток скелета					

Тема 2. Кістка як орган. Класифікація кісток. Розвиток кісток в ембріогенезі. Анатомія кісток тулуба				2	1
Тема 3. Шийні, грудні, поперекові хребці				2	1
Тема 4. Крижова кістка, куприк, ребра, груднина				2	1
Тема 5. Анатомія кісток черепа. Лобова, тім'яна, потилична кістки		2		2	1
Тема 6. Сконева кістка. Канали скроневої кістки				2	1
Тема 7. Клиноподібна та решітчаста кістки				2	1
Тема 8. Кістки лицевого черепа: верхня і нижня щелепи. Будова, аномалії розвитку. Кістки лицевого черепа: слізні кістки, носові, леміш, вилична, піднебінна кістки, нижня носова раковина				2	2
Тема 9. Очна ямка, кісткова носова порожнина				2	1
Тема 10. Зовнішня і внутрішня основи черепа. Черепні ямки				2	1
Тема 11. Сконева, підсконева, крилопіднебінна ямки черепа, їх границі, сполучення з іншими топографічними утворами черепа. Череп в цілому. Контрфорси черепа				2	2
Тема 12. Кістки верхньої кінцівки				2	1
Тема 13. Кістки тазу				2	1
Тема 14. Кістки вільної нижньої кінцівки				2	1
Разом за змістовим модулем 2	43	2		26	15
Змістовий модуль 3. З'єднання кісток скелета					
Тема 15. Анатомія неперервних та перервних з'єднань між кістками. Розвиток з'єднань між кістками в онтогенезі. З'єднання між кістками тулуба				2	2
Тема 16. З'єднання між кістками черепа				2	2
Тема 17. З'єднання кісток верхньої				2	1

кінцівки					
Тема 18. З'єднання кісток поясу нижньої кінцівки				2	1
Тема 19. З'єднання кісток вільної нижньої кінцівки. Рентгенанатомія кісток і з'єднань				2	1
Разом за змістовим модулем 3	17			10	7
Змістовий модуль 4. Міологія					
Тема 20. М'яз як орган. Класифікація м'язів. Розвиток скелетних м'язів. М'язи і фасції спини		2		2	1
Тема 21. М'язи і фасції грудей та живота. Діафрагма				2	1
Тема 22. Піхва прямого м'язу живота. Пахвинний канал. Біла лінія живота				2	1
Тема 23. М'язи і фасції голови				2	1
Тема 24. М'язи і фасції шиї				2	1
Тема 25. Топографія голови та шиї				2	1
Тема 26. М'язи верхньої кінцівки				2	1
Тема 27. Фасції і топографія верхньої кінцівки				2	1
Тема 28. М'язи нижньої кінцівки. Фасції і топографія нижньої кінцівки				2	1
Тема 29. Узагальнення навчального матеріалу та практичні навички з модуля 1 «Анатомія опорно-рухового апарата»				2	4
Разом за змістовим модулем 4	35	2		20	13
Тема 30. Підсумковий модульний контроль	8			2	6
РАЗОМ ЗА МОДУЛЕМ 1	108	6		60	42

Тематичний план лекцій

№№ з/п	Тема	Кількість годин
Модуль 1: Анатомія опорно-рухового апарату		
1	Предмет і задачі анатомії. Методи дослідження в анатомії. Основні сучасні напрями розвитку анатомії. Розвиток українських анатомічних шкіл. Полтавська анатомічна школа. Анатомічна номенклатура. Осі і площини тіла	2

2	Анатомія кісток черепа.	2
3	Вступ до мієлогії. М'язи і фасції спини. Анатомія м'язів голови та шиї	2
	РАЗОМ ЗА МОДУЛЕМ 1	6

Тематичний план семінарських занять

Проведення семінарських занять навчальною програмою не передбачено

Тематичний план практичних занять

№.№ з/п	Тема	Кількість годин
Модуль 1: Анатомія опорно-рухового апарату		
1	Предмет і задачі анатомії. Методи дослідження в анатомії. Основні сучасні напрями розвитку анатомії. Розвиток українських анатомічних шкіл. Полтавська анатомічна школа Анатомічна номенклатура. Осі і площини тіла	2
2	Кістка як орган. Класифікація кісток. Розвиток кісток в ембріогенезі. Анатомія кісток тулуба.	2
3	Шийні, грудні, поперекові хребці	2
4	Крижова кістка, куприк, ребра, груднина	2
5	Лобова, тім'яна, потилична кістки	2
6	Скоронова кістка. Канали скоронової кістки	
7	Клиноподібна та респітчаста кістки	2
8	Кістки лицевого черепа: верхня і нижня щелепи. Будова, аномалії розвитку. Кістки лицевого черепа: слізні кістки, носові, леміш, вилична, піднебінна кістки, нижня носова раковина	2
9	Очна ямка, кісткова носова порожнина	2
10	Зовнішня і внутрішня основи черепа. Черепні ямки	2
11	Скоронова, підскоронова, крилопіднебінна ямки черепа, їх границі, сполучення з іншими топографічними утворами черепа. Череп в цілому. Контрфорси черепа	2
12	Кістки верхньої кінцівки	2
13	Кістки тазу	2
14	Кістки вільної нижньої кінцівки	2
15	З'єднання кісток тулуба	2
16	З'єднання кісток черепа	2
17	З'єднання кісток верхньої кінцівки	2
18	З'єднання кісток поясу нижньої кінцівки	2
19	З'єднання кісток вільної нижньої кінцівки. Рентгенанатомія кісток і з'єднань	2
20	М'яз як орган. М'язи і фасції спини	2

21	М'язи і фасції грудей та живота. Діафрагма	2
22	Піхва прямого м'язу живота. Пахвинний канал. Біла лінія живота	2
23	М'язи і фасції голови	2
24	М'язи і фасції шиї	2
25	Топографія голови та шиї	2
26	М'язи верхньої кінцівки	2
27	Фасції і топографія верхньої кінцівки	2
28	М'язи нижньої кінцівки. Фасції і топографія нижньої кінцівки	2
29	Узагальнення матеріалу і практичні навички з навчального матеріалу ПМК 1	2
30	Підсумковий модульний контроль	2
	РАЗОМ ЗА МОДУЛЕМ 1	60

Самостійна робота

з/п	ТЕМА	Кількість годин
Модуль 1: Анатомія опорно-рухового апарату		
1.	<i>Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок</i>	36
2.	<i>Підготовка до підсумкового модульного контролю</i>	6
	РАЗОМ ЗА МОДУЛЕМ 1	42

Індивідуальні завдання: Огляд наукової літератури, участь у виготовленні научних посібників, участь у створенні навчальних програм і фільмів, виготовлення топографоанатомічних препаратів.

Перелік теоретичних питань для підготовки студентів до підсумкового модульного контролю

Модуль 1: Анатомія опорно-рухового апарату

1. Дати визначення кістки як органа.
2. Види костеніння, точки скостеніння.
3. Анатомічна номенклатура. Загальні анатомічні терміни. Осі і площини тіла людини.
4. Загальні ознаки хребців. Шийні, грудні, поперекові хребці. Крижова кістка. Куприк. Особливості будови хребта. Аномалії розвитку.
5. Ребра, Груднина. Ключиця. Лопатка. Будова, аномалії розвитку.
6. Плечова кістка. Кістки передпліччя. Будова, аномалії розвитку.
7. Кістки кисті. Будова, аномалії розвитку.
8. Тазова та стегнова кістки. Особливості будови, аномалії розвитку.
9. Кістки гомілки та стопи. Будова, аномалії розвитку.

10. Кістки черепа: лобна, тім'яна, потилична. Особливості розвитку, будови, аномалії.
11. Клиноподібна та решічаста кістки черепа.
12. Сконева кістка: особливості будови, розвиток, частини. Канали та каналці скроневої кістки. Барабанна порожнина, її стінки. Аномалії розвитку скроневої кістки.
13. Кістки лицевого черепа: верхня щелепа, носові кістки, виличні кістки, леміш, слъзові кістки, нижня носова раковина, нижня щелепа, піднебінна кістка, під'язикова кістка. Будова, аномалії розвитку.
14. Зовнішня та внутрішня поверхні основи черепа. Череп в цілому. Очна ямка, її стінки. Кісткова основа порожнини носа. Кісткове піднебіння. Аномалії розвитку. Сконева, підсконева, крило-піднебінна ямки черепа, їх сполучення, клінічне значення.
15. Загальна синдесмологія. Види з'єднань. Класифікація суглобів. З'єднання між хребцями. Хребтовий стовп в цілому. Вигини хребтового стовпа. Патологія і аномалії розвитку. Вікові особливості.
16. З'єднання хребтового стовпа з черепом. Атланта-потилічний, атланта-осьовий суглоби, будова, біомеханіка рухів. З'єднання кісток голови. Скронево-нижньощелепний суглоб, будова, біомеханіка рухів.
17. З'єднання хребтового стовпа з ребрами. З'єднання ребер з грудниною. Грудна клітка в цілому. Патологія і аномалії розвитку грудної клітки.
18. З'єднання кісток поясу верхньої кінцівки.
19. Плечовий та ліктьовий суглоби. Будова, біомеханіка рухів. З'єднання кісток передпліччя та кисті.
20. З'єднання кісток поясу нижньої кінцівки. Таз в цілому. Розміри тазу. Вікові та статеві особливості. Кульшовий суглоб. Будова, біомеханіка рухів. Колінний суглоб, будова, біомеханіка рухів. З'єднання кісток гомілки та стопи. Суглоби стопи, стопа в цілому. Рентгенанатомія кісток та з'єднань.
21. Загальна міологія. Розвиток, будова, робота, класифікація м'язів. Допоміжний апарат м'язів.
22. М'язи та фасції спини. Топографія.
23. М'язи та фасції грудної клітки. Діафрагма.
24. М'язи та фасції живота. Піхва прямого м'яза живота. Паховий канал. Біла лінія живота. Топографія передньої стінки черевної порожнини.
25. М'язи та фасції шиї. Топографія шиї: трикутники шиї, їх границі, клінічне значення.
26. М'язи та фасції голови: жувальні та м'імичні м'язи. Міжфасціальні простори голови.
27. М'язи та фасції плечового поясу. Пахвова порожнина. М'язи та фасції плеча. Топографія плеча.
28. М'язи та фасції передпліччя та кисті. Синовіальні піхви сухожилків. Топографія верхньої кінцівки.
29. М'язи та фасції таза. Топографія. М'язи і фасції стегна. Стегновий канал. М'язова та судинна лакуни. Топографія стегна.

30. М'язи гомілки та стопи. Топографія.

Перелік практичних навичок до підсумкового модульного контролю

Модуль 1: Анатомія опорно-рухового апарату

Показати та назвати на препаратах:

1. Хребці: види, частини, утвори
2. Крижова кістка, утвори
3. Ребра, груди́ну, їхні утвори
4. Відділи верхньої кінцівки
5. Кістки плечового поясу, їхні утвори
6. Кістки вільної частини верхньої кінцівки, їхні утвори
7. Відділи кисті
8. Відділи нижньої кінцівки
9. Кістки тазу, їхні утвори
10. Кістки вільної частини нижньої кінцівки, їхні утвори
11. Відділи стопи, їхні утвори
12. Кістки склепіння черепа та їх частини
13. Кістки основи черепа та їх частини
14. Кістки лицьового черепа та їх частини
15. Верхню щелепу, тіло, відростки
16. Нижню щелепу, отвори, канал, відростки
17. Піднебінну кістку
18. Орбіту, носову порожнину та їх частини
19. Ямки черепа
20. Скренево-нижньощелепний суглоб
21. Атланта-потиличний суглоб
22. Плечовий суглоб
23. Ліктьовий суглоб
24. Променево-зап'ясковий суглоб
25. Кульшовий суглоб
26. Колінний суглоб
27. Гомілково-стопний суглоб
28. Шви черепа
29. З'єднання хребців з черепом та між собою
30. Жувальні м'язи
31. Частини надчерепного м'яза
32. Мімічні м'язи
33. Підшкірний м'яз шиї
34. Грудино-ключично-соскоподібний м'яз
35. Надпід'язикові м'язи
36. Підпід'язикові м'язи
37. Драбинчасті м'язи
38. Великий грудний м'яз

39. Малий грудний м'яз
40. Діафрагму
41. Двоголовий м'яз плеча
42. Триголовий м'яз плеча
43. Прямий м'яз живота
44. Зовнішній косий м'яз живота
45. М'яз – випрямляч хребта
46. Найширший м'яз спини
47. Сідничні м'язи
48. Чотириголовий м'яз стегна
49. Триголовий м'яз гомілки

Форма підсумкового контролю успішності навчання: підсумковий модульний контроль (ПМК)

Підсумковий модульний контроль здійснюється на останньому занятті залікового модулю. До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, що відвідали всі лекційні і практичні заняття (або відпрацювали пропущені заняття у встановленому порядку), виконали усі вимоги навчального плану і набрали конвертовану суму балів не меншу за мінімальну –72 бали. Якщо за результатами поточної успішності студент набрав 72 бали, він допускається до складання ПМК. Студенти, які з Модуля, що вивчається, мають середній бал успішності від 4,5 до 5,0 звільняються від складання ПМК (за згодою) і автоматично отримують підсумкову оцінку, згідно із таблицею.

Таблиця

Критерії відповідності середнього балу поточної успішності результатам складання ПМК

Середній поточної успішності бал	Відповідність балам за ПМК	Традиційна оцінка
4,5	69	4
4,6	70	
4,7	71	5
4,8	73	
4,9	77	
5,0	80	

Результат підсумкового модульного контролю оцінюється в балах (традиційна 4-бальна оцінка не виставляється). Максимальна кількість балів підсумкового модульного контролю складає 80 балів. Мінімальна кількість балів підсумкового модульного контролю, з якою контроль вважається складеним, 50 балів. Максимальна кількість балів за модуль складає 200 балів.

Обсяг матеріалу і критерії оцінювання підсумкового модульного контролю визначаються кафедрою і повідомляються студентам до початку

навчання. Підсумковий модульний контроль включає усні відповіді на 4 стандартизовані питання білетів, які оцінюють теоретичну і практичну підготовку студента згідно з чинними вимогами.

Отримані бали за модуль викладач виставляє у «Відомість успішності студентів з дисципліни» та індивідуальний навчальний план студента.

Критерії оцінювання знань студентів на ПМК:

Максимальна кількість балів, яку можна отримати за відповідь на одне питання ПМК – 20:

20-18 балів – студент володіє не менш ніж 90% знань з теми як під час опитування, так і тестового контролю. Добре орієнтується в предметній термінології. Чітко формулює відповіді на поставлені запитання. Практична робота виконується в повному обсязі;

17-15 балів – студент володіє знаннями в обсязі не менш ніж 75 –89%, допускає несуттєві помилки, які виправляє, відповідаючи на запитання. Під час виконання тестових завдань відповідає на 75% питань. Практична робота виконана в повному обсязі, допускаються незначні помилки;

14-13 балів – студент володіє знаннями по темі в обсязі не менше 60 – 74%, під час тестування відповідає не менш ніж на 60% запитань. Відповіді недостатньо точні, навідні запитання їх не відкореговують. Не в повному обсязі виконано практичну роботу;

12-0 балів – студент не засвоїв необхідний мінімум знань з теми заняття та тестування в межах 59%. Нездатний відповідати на навідні запитання, оперує неточними формулюваннями. Завдання тестового контролю виконані менш ніж на 59%. Практичними навичками не володіє.

Система поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Проведення поточного контролю під час навчальних занять передбачає такі засоби: комп'ютерні тести, розв'язування ситуаційних задач, контроль практичних навичок знання анатомічних препаратів, з наступним аналізом і оцінюванням статевих, вікових, індивідуальних особливостей будови органів людини; аналіз топографо-анатомічних взаємовідносин органів і систем людини; аналіз закономірностей пренатального та раннього постнатального розвитку органів людини, варіантів мінливості органів, вад розвитку.

На кожному практичному занятті студент відповідає на тести за темою практичного заняття, на стандартизовані питання за матеріалом поточної теми і попередніх тем, знання яких необхідно для розуміння поточної теми. Відповідає на питання лекційного курсу і питання з самостійної роботи, які стосуються матеріалу поточного заняття. Демонструє препарат (знання практичних навичок) відповідно до теми практичного заняття.

Викладач на практичному занятті оцінює знання кожного студента за чотирибальною системою:

Відмінно (“5”): Студент правильно відповів на 90-100 % тестів формату А. Правильно, чітко і логічно і повно відповідає на всі стандартизовані питання поточної теми, добре знає матеріал попередніх тем (вихідний рівень знань), відповідає на питання лекційного курсу і питання з самостійної роботи. Правильно демонструє препарат (знання практичних навичок), правильно вживає латинські терміни. Робить узагальнення матеріалу, доповнює свою відповідь знанням додаткової української літератури. Виписав в словник усі латинські терміни і їх еквіваленти українською мовою за темою заняття. Виконав усі завдання, які передбачені методичними розробками під час самостійної роботи студента.

Написав реферат із запропонованої теми або самостійно зробив анатомічний препарат (індивідуальна робота).

Добре (“4”): Студент правильно відповів на 70-90% тестів формату А. Правильно, інколи за допомогою пояснювальних питань, відповідає на стандартизовані питання поточної теми, знає матеріал попередніх тем (вихідний рівень знань), відповідає на питання лекційного курсу і питання з самостійної роботи. Правильно демонструє препарат (знання практичних навичок). Студент правильно вживає латинські терміни. Виписав в словник усі латинські терміни і їх еквіваленти українською мовою за темою заняття. Виконав усі завдання, які передбачені методичними розробками під час самостійної роботи студента.

Задовільно (“3”): Студент правильно відповів на 50 -70% тестів формату А . Неповно, за допомогою пояснювальних питань, відповідає на стандартизовані питання поточної теми, на питання з матеріалу попередніх тем (вихідний рівень знань), неточно і неповно відповідає на питання лекційного курсу і питання з самостійної роботи. Не може самостійно побудувати чітку, логічну відповідь. Під час відповіді і демонстрації препарату (знання практичних навичок) студент робить незначні помилки. Студент вживає латинські терміни з помилками, або неповністю знає латинські терміни з теми поточного заняття і попередніх занять. Виписав в словник не повністю латинські терміни і їх еквіваленти українською мовою за темою заняття. Виконав не повністю завдання, які передбачені методичними розробками під час самостійної роботи студента.

Незадовільно (“2”): Студент відповів на менше, ніж 50% тестів формату А. Не знає матеріалу поточної теми. Або відповідає на поставлені питання поточної теми недостатньо, неповно, не може побудувати логічну відповідь, не відповідає на додаткові питання, не розуміє змісту матеріалу , не знає питання з матеріалу попередніх тем (вихідний рівень знань), не відповідає на питання лекційного курсу і питання з самостійної роботи. Під час відповіді і демонстрації препарату (знання практичних навичок) студент робить значні, грубі помилки. Студент не знає латинських термінів з теми поточного заняття і попередніх занять, або вживає латинські терміни з помилками. Не виписав в словник латинські терміни і їх еквіваленти українською мовою за

темою заняття. Не виконав завдання, які передбачені методичними розробками під час самостійної роботи студента.

Методи навчання вербальні (лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж); наочні (спостереження, ілюстрація, демонстрація); практичні (різні види вправлення, практика).

Методи контролю усний контроль; письмовий контроль; тестовий контроль; програмований контроль; практична перевірка; самоконтроль; самооцінка.

Методичне забезпечення:

1. Робоча навчальна програма
2. Методичні розробки лекцій
3. Методичні рекомендації для викладачів
4. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття та на занятті
5. Список рекомендованої літератури
6. Матеріали для контролю знань, умінь і навичок студентів:
 - тести різних рівнів складності
 - тести з банку ліцензійних іспитів « Крок – 1»
 - ситуаційні задачі
 - комп'ютерні контролюючі програми
7. Відеофільми
8. Мультимедійні презентації

Рекомендована література

Базова

1. Анатомія людини: підручник у 3-х т. Т.3 / А.С.Головацький, В.Г.Черкасов, М.Р. Сапін [та ін.]. – Вінниця: Нова книга, 2015. – 376 с.
2. Анатомія людини : підручник у 3-х т. Т.2 / А.С.Головацький, В.Г.Черкасов, М.Р. Сапін [та ін.]. – Вінниця: Нова книга, 2015. –456 с.
3. Анатомія людини: підручник у 3-х т. Т.1 / А.С.Головацький, В.Г.Черкасов, М.Р. Сапін [та ін.]. – Вінниця: Нова книга, 2015. – 368 с.
4. Черкасов В.Г.Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) / В.Г.Черкасов, І.І.Бобрик, Ю.Й.Гумінський, Ковальчук О.І. Вінниця: Нова Книга, 2010. – 392 с.
5. Шапаренко П.П. Анатомія людини: У 2 томах / П.П.Шапаренко, Л.П.Смольський. – К.: Здоров'я, 2003. – Т. 1. – 376 с.
6. Шапаренко П.П. Анатомія людини: У 2 томах / П.П.Шапаренко, Л.П.Смольський. – К.: Здоров'я, 2005. – Т. 1. – 372 с.
7. Свиридов О.І. Анатомія людини. – Київ: Вища школа, 2000.- 399с.
8. Анатомія людини / [Ковешніков В.Г., Бобрик І.І., Головацький А.С.та ін.]; за ред. В.Г.Ковешнікова – Луганськ: Віртуальна реальність, 2008. – Т.3. – 400 с.

Допоміжна

1. Черкасов В.Г. Анатомія людини / В.Г.Черкасов, Т.В.Хмара, Б.Г.Макар, Д.В.Проняев. Чернівці: Мед.університет, 2012. – 462 с.
2. Черкасов В.Г. Анатомія людини / В.Г.Черкасов, С.Ю. Кравчук. – Вінниця: Нова книга, 2011. – 640с.
3. Неттер Ф. Атлас анатомії людини / Ф.Неттер; [пер. з англ. А.А.Цегельського]; за ред. Ю.Б.Чайковського. – Львів: Наутілус, 2004. – 592 с.
4. Абрахамс П. Иллюстрированный атлас анатомии человека. Полное описание жизнедеятельности тела человека / П.Абрахамс. – М.: ЗАО «БММ», 2003. – 256 с.
5. Привес М.Г. Анатомия человека / М.Г.Привес, Н.К.Лысенков, В.И.Бушкович. – [12-е изд., испр. и доп.]. – С-Пб.: Изд.дом СПб МАПО, 2005. – 720 с.
6. Синельников Р.Д. Атлас анатомии человека: учебное пособие в 4-х томах / Р.Д.Синельников, Я.Р.Синельников Р.Д. – М.: Медицина, 1996.

Інформаційні ресурси

1. www.anatom.in.ua
2. Українська медична стоматологічна академія. Кафедра клінічної анатомії і оперативної хірургії. Матеріали для завантаження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.umsa.edu.ua/fakultets/stomat/kafedry/kl-anatom>. - Назва з екрана.
3. Google книги [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://books.google.com.ua/books/> - Назва з екрана.
4. Kenhub [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kenhub.com> - Назва з екрана.
5. Gavitex [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gavitex.com/share/m6i5v8rq4> - Назва з екрана.
6. MEDUNIVER БИБЛІОТЕКА [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://meduniver.com/Medical/Book/4.html> - Назва з екрана.

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змісовий модуль № 1	Вступ до анатомії
Тема заняття 1	Предмет і задачі анатомії. Методи дослідження в анатомії. Основні сучасні напрями розвитку анатомії. Розвиток українських анатомічних шкіл. Полтавська анатомічна школа. Анатомічна номенклатура. Осі і площини тіла
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Анатомія людини є фундаментальною доклінічною медичною дисципліною, яка відіграє провідну роль у формуванні світогляду та поведінки студентів як майбутніх лікарів. Вивчення нормальної анатомії передбачає набуття кожним студентом знань у світлі природничо-наукових уявлень про будову і функції організму людини відповідно до потреб інших фундаментальних медичних наук медицини та практичної діяльності. Анатомічна термінологія сформувалася протягом багатьох століть на основі класичних грецької та латинської мов. Для вивчення анатомічної науки також необхідно знати поняття площин і осей, а також термінів, що вказують положення і напрямок частин тіла, визначають обсяг та види рухів у суглобах.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Пояснювати, як визначити положення тіла у тривимірному просторі, аналізувати взаємовідносини між частинами тіла, ділянками та органами, трактувати проекцію органів на поверхню тіла.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

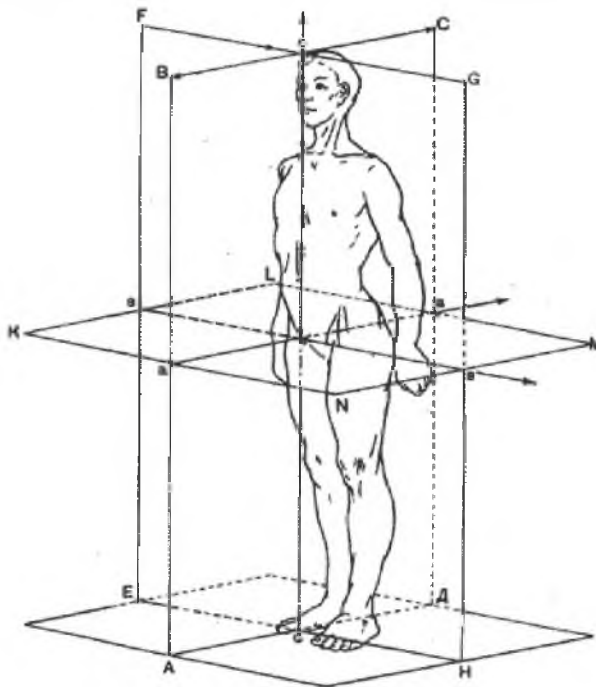
На схемах, муляжах та малюнках вивчити топографію осей та площин, показати можливі рухи.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Коли і де була ухвалена III Міжнародна анатомічна номенклатура, як вона називається?
2. Яка анатомічна номенклатура існувала в 1895 році? Яка причина її заміни?

3. Які загальні (універсальні) анатомічні терміни Ви знаєте?
4. Що означають поняття проксимальний та дистальний?
5. Які Вам відомі осі рухів?
6. Які рухи можливі навколо різних осей?

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття. Підписати позначені площини та осі:

- АВСД —
- ЕРОН —
- KLMN —
- а —
- в —
- с —

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 2	Анатомія кісток скелета
Тема заняття 2	Кістка як орган. Класифікація кісток. Розвиток кісток в ембріогенезі. Анатомія кісток тулуба
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Опорно-руховий апарат є основою тіла людини; він утворений кістками, їх з'єднаннями та скелетними м'язами. Кістки є складовою пасивної частини опорно-рухового апарату, які при рухах виконують функцію важелів.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Вивчити розвиток кісток, їх класифікацію. Вивчити будову компактною і губчастою кістковою речовини, хімічний склад, фізичні і механічні властивості кістки. Вивчити будову трубчастою кістки та її частин, особливості будови кісток у різному віці.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

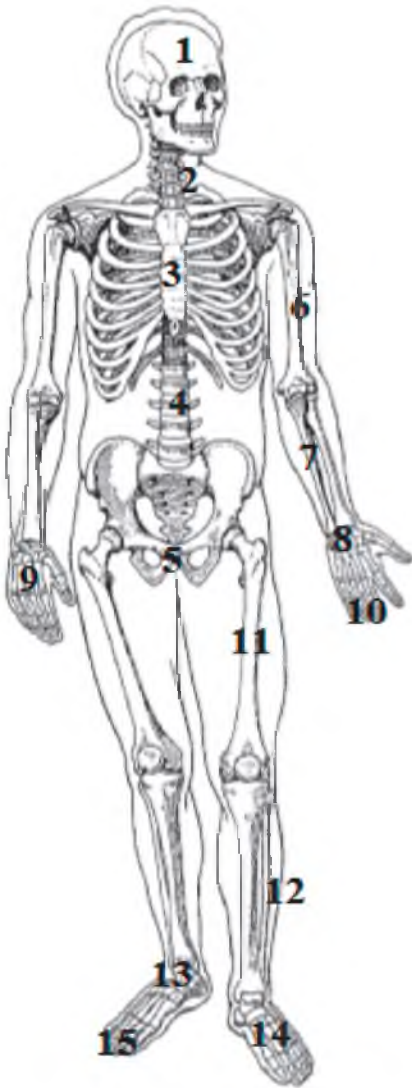
На скелеті, кісткових препаратах та окремих кістках розглянути будову та топографію кісток тулуба людини.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Як відбувається розвиток кісток людини у філогенезі та онтогенезі?
2. Яка різниця між первинними та вторинними кістками?
3. Як класифікують кістки?
4. Чим відрізняється будова компактною та губчастою кістковою речовини?
5. Який хімічний склад має кістка?
6. Якими є фізичні і механічні властивості кістки?
7. Яку будову має трубчаста кістка та із яких частин складається?
8. Які особливості будови мають кістки в різному віці?

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис. 1. Скелет людини. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.

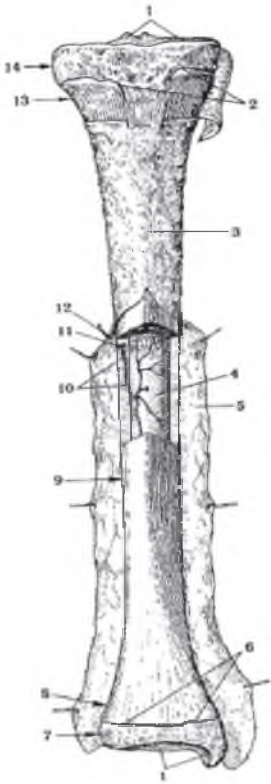

Рис 2. Будова трубчастої кістки на прикладі великогомілкової кістки людини, вигляд спереду. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.

Рис. 3. Позначте та підшипіть на рисунку плоскі та трубчасті кістки:

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 2	Анатомія кісток скелета
Тема заняття 3	Шийні, грудні, поперекові хребці
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Сукупність 33-34 хребців утворює хребет – основну частину скелета тулуба. Хребет бере участь в утворенні кісткової основи грудної клітки і тазу, створює опору для тіла, є місцем для прикріплення м'язів, бере участь у рухах, містить всередині спинний мозок. Аномалії розвитку, травми та захворювання хребта у клінічній практиці зустрічаються досить часто, що вимагає від лікаря досконалих знань будови хребта, його окремих хребців, аномалій їхнього розвитку і функціонування.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Пояснювати класифікацію хребців на справжні та несправжні. Аналізувати специфічні риси будови шийних, грудних та поперекових хребців; уміти знаходити їх на скелеті, серед окремих кісткових препаратів та рентгенограмах. Проаналізувати як впливає навантаження на розмір окремих хребців.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

На скелеті та кісткових препаратах вивчити топографію, будову та особливості хребців.

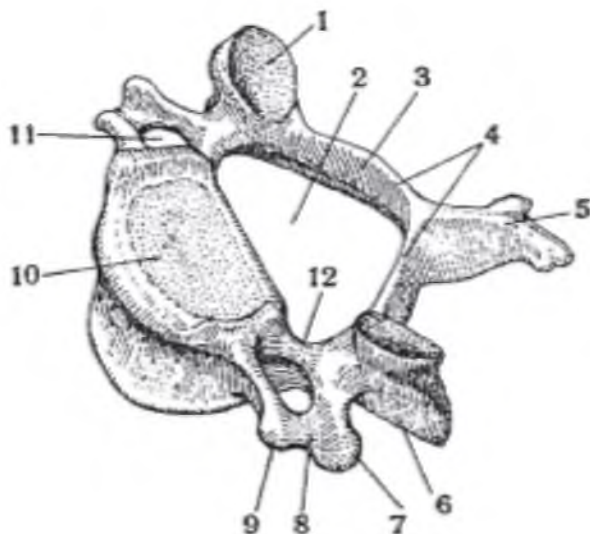
4. Теоретичні питання до заняття

1. Назвіть відділи хребта і кількість хребців у кожному із них.
2. Із яких основних частин складається окремий хребець?
3. Які специфічні особливості будови шийних хребців? Характерні ознаки будови I, II, VI і VII шийних хребців.
4. Яке практичне значення сонного горбка VI шийного хребця і остистого відростка VII шийного хребця?
5. Які специфічні особливості будови грудних хребців? Характерні ознаки будови I, X, XI і XII грудних хребців.
6. Які специфічні особливості будови поперекових хребців?

7. Перерахувати відростки хребця і визначити їхню орієнтацію стосовно площин тіла.
8. Які терміни окостеніння у хребців?
9. Як утворюється хребтовий канал?

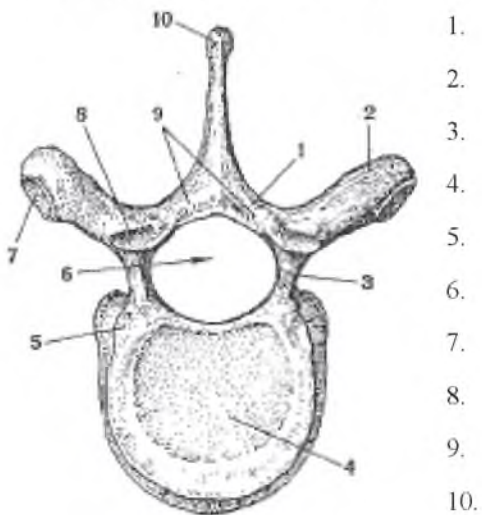
5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис 1. Будова шийного хребця. Підписати позначені утвори:

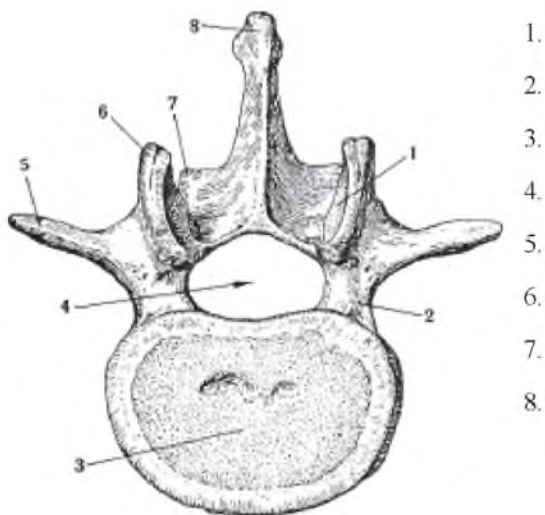
- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.

Рис 2. Будова грудного хребця. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

Рис 3. Будова поперекового хребця. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 3:

1. У травмованого кровотеча з рани в ділянці голови. В якому місці слід притиснути сонну артерію для тимчасового припинення кровотечі?

A. До переднього горбка на поперечному відросткові 6-го шийного хребця

B. До хребта у верхній частині шиї

C. До переднього горбка на поперечному відросткові 4-го шийного хребця

D. До переднього горбка на поперечному відростку 5-го шийного хребця

E. До переднього горбка на поперечному відростку 7-го шийного хребця

2. У процесі розвитку дитини хребет набув два лордоза і два кіфози. Це пов'язано з:

A. Прямоходінням

B. Плаванням

C. Повзанням

D. Сидінням

E. Лежанням

3. У пораненого кровотеча із гілок сонної артерії. Для тимчасового припинення кровотечі, сонну артерію слід притиснути до горбика поперечного відростка шийного хребця. Якого саме:

A. VI

B. V

C. IV

D. II

E. III

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 2	Анатомія кісток скелета
Тема заняття 4	Крижова кістка, куприк, ребра, груднина
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Ребра і груднина разом із хребтом формують грудну клітку. Знання будови ребер і груднини потрібне для подальшого вивчення їх з'єднань, точок прикріплення м'язів, скелетотопії внутрішніх органів, судин і нервів. Матеріал заняття необхідний для подальшого вивчення травматології, рентгенології, хірургії.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Пояснювати специфічні риси будови крижової кістки, куприка, груднини та ребер, уміти знаходити їх на скелеті, серед окремих препаратів кісток та рентгенограмах. Знаходити, називати і показувати на скелеті і окремих препаратах анатомічні утвори зазначених кісток. Навчитись відрізняти ліве ребро від правого, передній та задній кінець ребра на рентгенограмах грудної клітки. Засвоїти варіанти норми і вікові особливості будови, аномалії розвитку досліджуваних кісток.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

На скелеті та кісткових препаратах вивчити топографію, будову та особливості крижової кістки, куприка, ребер та груднини.

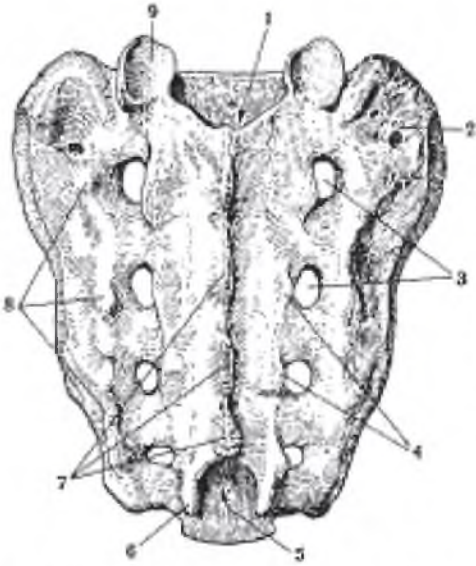
4. Теоретичні питання до заняття

1. Які поверхні та частини має крижова кістка?
2. Які особливості будови куприкових хребців?
3. Які частини має груднина? Центри скостеніння груднини і ребра.
4. Скільки ребер у людини? Які ребра відносяться до справжніх, несправжніх, коливних?
5. З яких частин складається кожне ребро? Де розташовується борозна ребра? Які особливості будови I, II, XI, XII ребер?
6. Як відрізнити ліве ребро від правого?

7. На якому ребрі розташована борозна підключичної артерії?
8. На якому ребрі розташований горбок переднього драбинчастого м'яза?
9. На якому ребрі горбок лежить на рівні кута?
10. Які кістки утворюють грудну клітку?

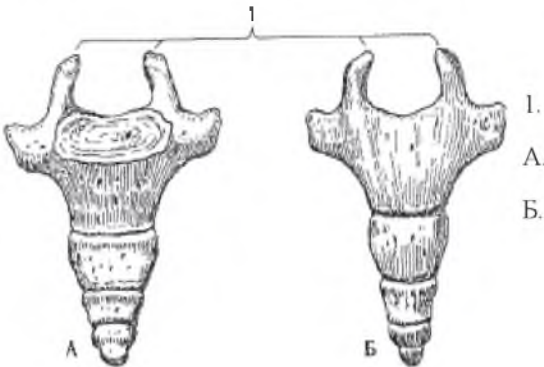
5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис 1. Будова крижової кістки.
Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.

Рис 2. Будова куприка. Підписати позначені утвори:

- 1.
- А.
- Б.

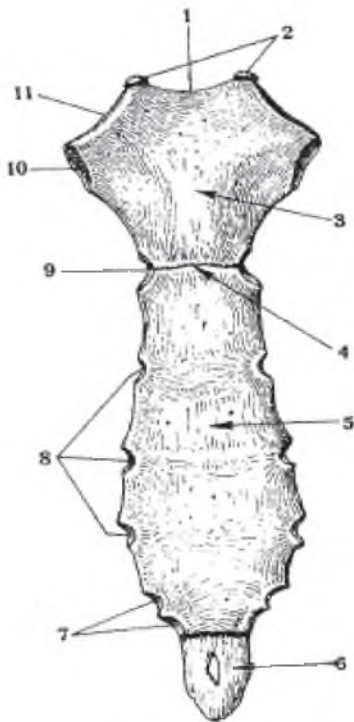

Рис 3. Будова груднини.
Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.

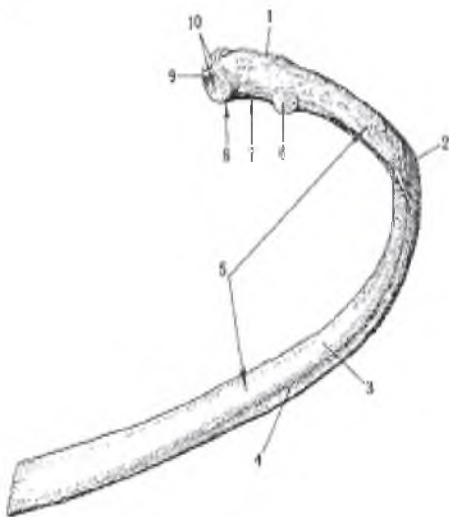

Рис 4. Будова ребра.
Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 2	Анатомія кісток скелета
Тема заняття 5	Анатомія кісток черепа. Лобова, тім'яна, потилична кістки
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Покривні кістки черепа утворюють склепіння для вмістилища головного мозку. У них чітко виражені вікові особливості, нерідко зустрічаються аномалії розвитку, які потрібно своєчасно діагностувати для проведення відповідних корегувальних заходів. Знання анатомії кісток мозкового відділу черепа необхідні для практичної діяльності медичних фахівців усіх спеціальностей, особливо нейрохірургів, невропатологів, стоматологів, окулістів, оториноларингологів.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Пояснювати специфічні риси будови лобової, тім'яної і потиличної кісток черепа. Вміти називати і показувати на препаратах частини й елементи рельєфу цих кісток.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

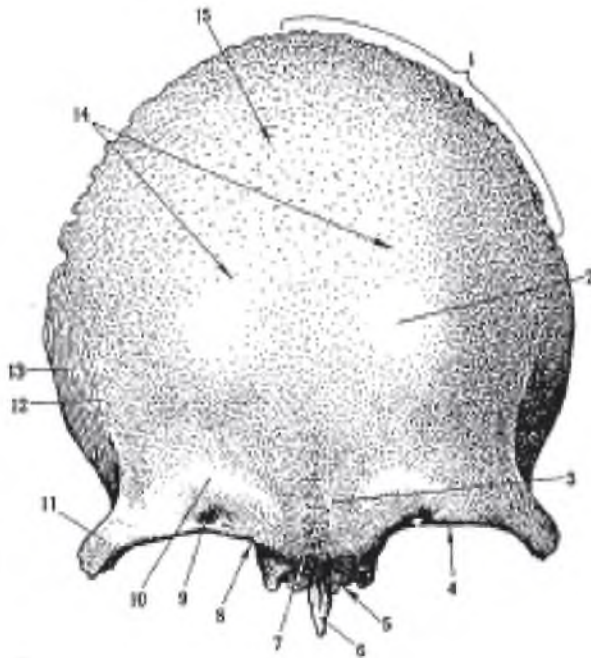
На скелеті та кісткових препаратах вивчити топографію, будову та особливості лобової, тім'яної і потиличної кісток.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Розвиток черепа людини, його поділ на мозковий та лицевий відділи.
2. Яку будову мають плоскі кістки черепа?
3. Якою повинна бути тактика лікаря при травматичному ушкодженні склепіння черепа?
4. Яку будову має лобова кістка та лобова пазуха?
5. Яку будову має потилична кістка?
6. Яку будову має тім'яна кістка?
7. Які бувають аномалії розвитку кісток склепіння черепа?
8. Проекція пазух твердої мозкової оболони на склепіння черепа людини.

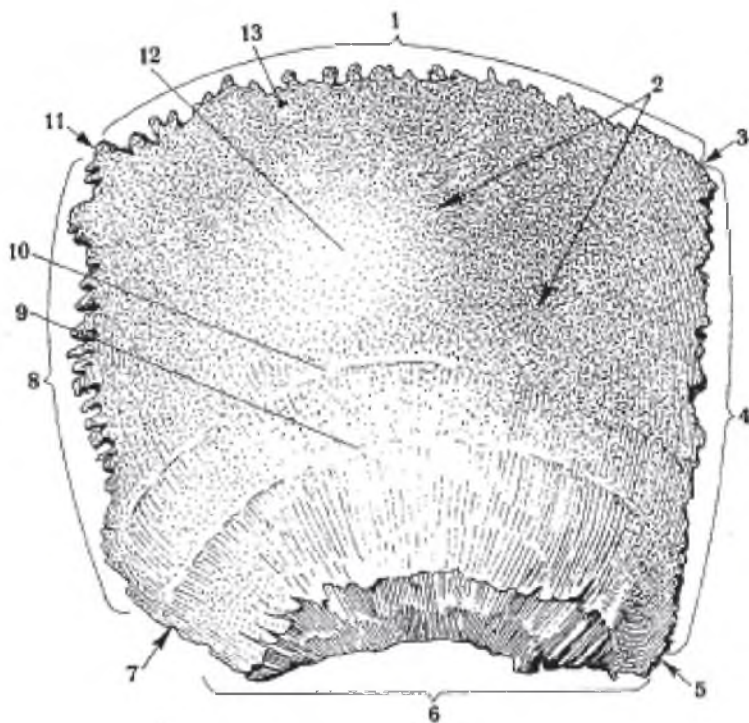
5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис 1. Будова лобової кістки. Підписати позначені утвори:

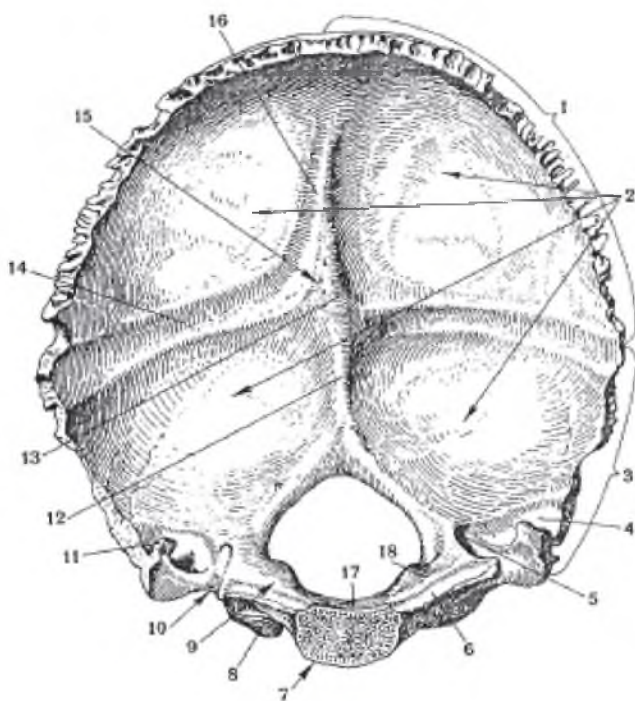
- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.

Рис 2. Будова тім'яної кістки. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.

Рис 3. Будова потиличної кістки. Підписати позначені утвори:

1.	10.
2.	11.
3.	12.
4.	13.
5.	14.
6.	15.
7.	16.
8.	17.
9.	18.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 5:

1. У потерпілого при травмі потиличної кістки ушкоджено сигмоподібний синус. Яка частина кістки ушкоджена?

- A. Pars lateralis
- B. Pars basilaris
- C. Clivus
- D. Squama
- E. –

2. Після звільнення з-під завалу в постраждалого відзначається затьмарення свідомості, багато підшкірних крововиливів на голові та шиї, дрібні рани на обличчі. У задньоверхніх відділах голови скальпована рана та різка деформація контурів голови. Які кістки можуть бути ушкоджені?

- A. Тім'яна та потилична кістка
- B. Сконева кістка та верхня щелепа
- C. Вилична кістка та слізна кістка
- D. Клиноподібна кістка та нижня щелепа
- E. Лобова та носові кістки

3. Унаслідок травми голови у постраждалого виявлено ушкодження правого виростка потиличної кістки. Яка частина потиличної кістки ушкоджена?

- A. Латеральна
- B. Луска
- C. Основна
- D. Яремний відросток
- E. Потиличний отвір

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змісовий модуль № 2	Анатомія кісток скелета
Тема заняття 6	Скронева кістка. Канали скроневої кістки
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Скронева кістка – найскладніша за будовою, оскільки анатомо-функціонально пов'язана з органом слуху, скронево-нижньощелепним суглобом, через неї проходять внутрішня сонна артерія, лицевий нерв та присінково-завитковий нерв.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Пояснювати особливості будови скроневої кістки, вивчити її канали, щілини, стінки барабанної порожнини. Аналізувати шляхи поширення гнійно-запальних процесів відповідно до топографоанатомічних зв'язків скроневої кістки з іншими утворами черепа.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

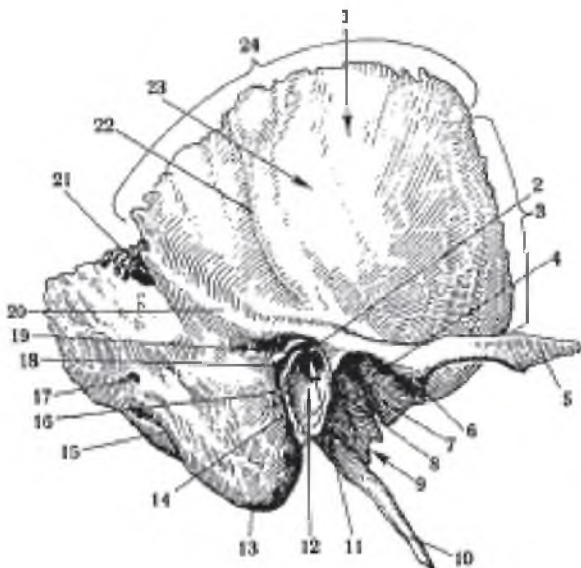
На скелеті та кісткових препаратах вивчити топографію, будову та особливості скроневої кістки черепа.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Які три частини має скронева кістка і як проходить межа між ними?
2. Якою є анатомічна будова зовнішньої поверхні лускової частини скроневої кістки?
3. Якою є анатомічна будова барабанної частини скроневої кістки і які вікові особливості вона має?
4. Якою є анатомічна будова кам'янистої частини скроневої кістки?
5. Якою є анатомічна будова соскоподібного відроска скроневої кістки?
6. Які канали має скронева кістка? Клінічне значення каналів скроневої кістки.
7. Будова та стінки барабанної порожнини.
8. Які щілини має скронева кістка, яке їх значення?

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис 1. Будова скроневої кістки. Підписати позначені утвори:

1.	13.
2.	14.
3.	15.
4.	16.
5.	17.
6.	18.
7.	19.
8.	20.
9.	21.
10.	22.
11.	23.
12.	24.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 6:

1. Дитина 5 років госпіталізована до ЛОР- відділення клінічної лікарні з діагнозом «Гнійне запалення середнього вуха». Захворювання почалось із запалення носоглотки. Через який канал скроневої кістки інфекція потрапила в барабану порожнину?

- A. М'язово-трубний канал
- B. Барабанний каналець
- C. Сонний канал
- D. Каналець барабанної струни
- E. Сонно-барабанні каналі

2. Дитина 5 років госпіталізована до ЛОР- відділення клінічної лікарні з діагнозом «Гнійне запалення середнього вуха». Захворювання почалось із запалення носоглотки. Встановлено, що інфекція потрапила в барабану порожнину через слухову трубу, яка лежить у:

- A. Canalis musculotubarius
- B. Canaliculus tympanicus
- C. Canalis caroticus
- D. Canaliculus chordae tympani
- E. Canaliculi carotici tympanici

3. Під час хірургічного втручання лікар маніпулює на внутрішній стінці барабанної порожнини. Руйнування якого каналу скроневої кістки можливе?

- A. Лицевого
- B. Сонного
- C. М'язово-трубного
- D. Барабанного
- E. Канальця барабанної струни

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 2	Анатомія кісток скелета
Тема заняття 7	Клиноподібна та решітчаста кістки
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Знання анатомії кісток черепа необхідні для практичної діяльності медичних фахівців усіх спеціальностей, особливо нейрохірургів, невропатологів, стоматологів, окулістів, оториноларингологів. Клиноподібна кістка розміщується в центрі основи черепа, на верхній поверхні її тіла знаходиться гіпофізна ямка. Через отвори і щілини клиноподібної кістки проходять черепні нерви і судини. Пазуха клиноподібної кістки й комірці решітчастої кістки можуть залучатися до запальних процесів.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Пояснювати специфічні риси будови клиноподібної і решітчастої кісток черепа. Вміти називати і показувати на препаратах частини й елементи рельєфу цих кісток.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

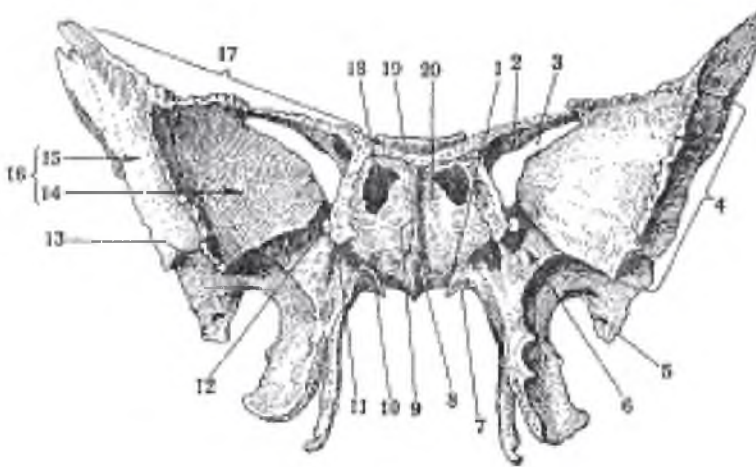
На скелеті та кісткових препаратах вивчити топографію, будову та особливості клиноподібної і решітчастої кісток.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Які основні частини розрізняють у клиноподібної кістки?
2. Які частини рельєфу розрізняють на тілі клиноподібної кістки?
3. Які анатомічні утвори є на малих і великих крилах клиноподібної кістки?
4. Які анатомічні утвори є у крилоподібних відростків?
5. Які нерви проходять крізь отвори, канали і щілини клиноподібної кістки?
6. Які частини має решітчаста кістка?
7. Чому клиноподібна та решітчаста кістки є повітроносними?

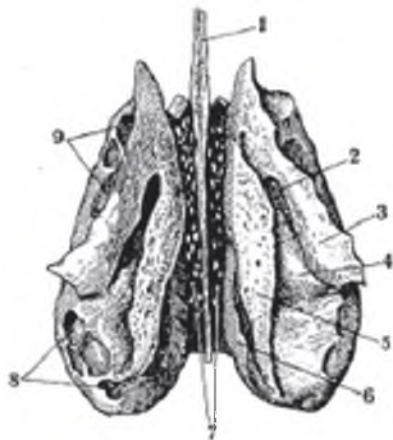
5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис 1. Будова клиноподібної кістки. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.

Рис 2. Будова решітчастої кістки. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 7:

1. Унаслідок пухлини гіпофіза при рентгенографії виявлено руйнування і збільшення ямки турецького сідла. Яка кісткова порожнина при цьому уражена?

- A. Пазуха клиноподібної кістки
- B. Сонний канал
- C. Зоровий канал
- D. Барабанна порожнина
- E. Лицевий канал

2. Унаслідок травми відбувся розрив нюхових волокон, які виходять з порожнини носа. Крізь яку кістку проходять ці волокна?

- A. Решітчасту
- B. Верхню щелепу
- C. Клиноподібну
- D. Нижню носову раковину

Е. Носову

3. У хворого 69-ти років при гнійній інфекції носової порожнини виник абсцес лобової частки мозку. Через який анатомічний утвір поширилася інфекція?

- A. Foraminae cribrosae
- B. Foramen ovale
- C. Foramen ethmoidalae posterior
- D. Foramen sphenopalatinum
- E. Foramen rotundum

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 2	Анатомія кісток скелета
Тема заняття 8	Кістки лицевого черепа: верхня і нижня щелепи. Будова, аномалії розвитку. Кістки лицевого черепа: слізні кістки, носові, леміш, вилична, піднебінна кістки, нижня носова раковина
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Кістки лицевого черепа морфо-функціонально пов'язані із початковими відділами травної та дихальної систем, а також із органами чуття. Кістки лицевого черепа часто зазнають травматичних ушкоджень, уражаються запальними процесами, або мають прояви аномалій розвитку. Знання анатомії кісток лицевого черепа необхідне лікарям усіх спеціальностей, особливо стоматологам, окулістам, оториноларингологам, нейрохірургам.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Пояснювати специфічні риси будови кісток лицевого черепа. Вміти називати і показувати на препаратах частини й особливості рельєфу верхньої і нижньої щелеп, контрфорси, знаходити дрібні кістки лицевого черепа.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

На скелеті та кісткових препаратах вивчити топографію, будову та особливості кісток лицевого черепа, їх частин та особливостей рельєфу верхньої і нижньої щелеп, дрібних кісток лицевого черепа.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Які поверхні, відростки та утвори є у верхньої щелепи?
2. Яку будову має верхньощелепна пазуха?
3. Яким є загальний план будови нижньої щелепи?
4. Які утвори розрізняють на зовнішній та внутрішній поверхні нижньої щелепи?
5. Якою є анатомічна будова нижньощелепного каналу?

6. Які зустрічаються аномалії розвитку верхньої та нижньої щелепи?

9. Анатомічна будова дрібних кісток лицьового черепа: слъзової, носової, леміша, виличної, піднебінної, нижньої носової раковини.

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис 1. Будова верхньої щелепи. Підписати позначені утвори:

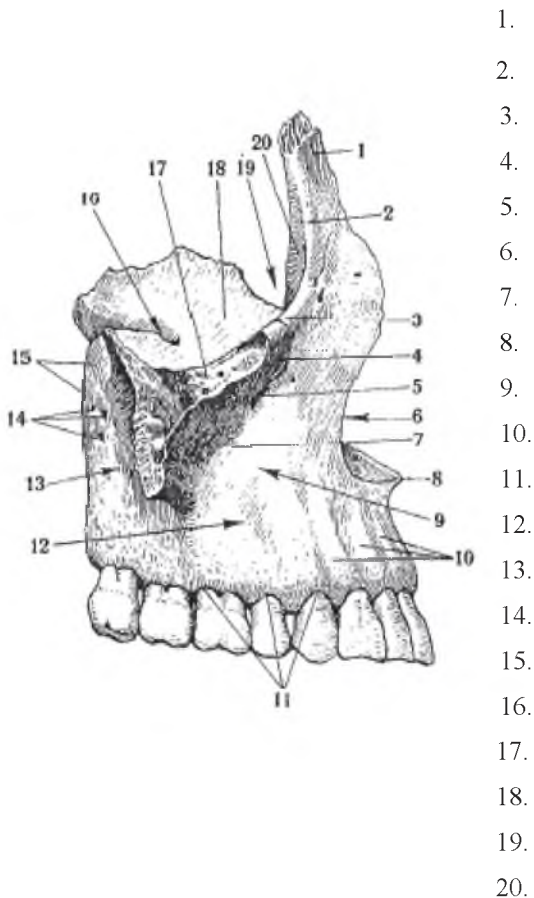
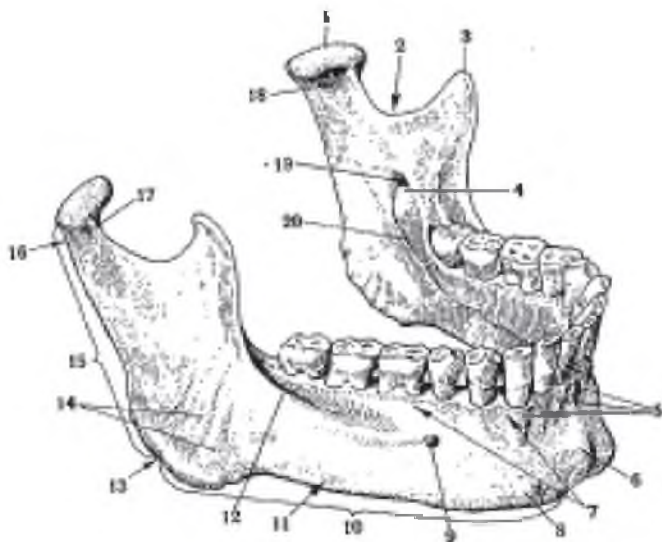
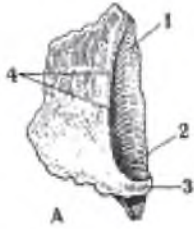

Рис 2. Будова нижньої щелепи. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.

Рис 3. Будова слізної кістки. Підписати позначені утвори:

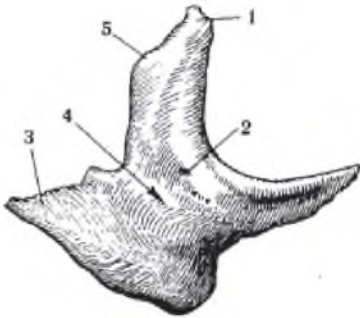
- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Рис 4. Будова носової кістки:

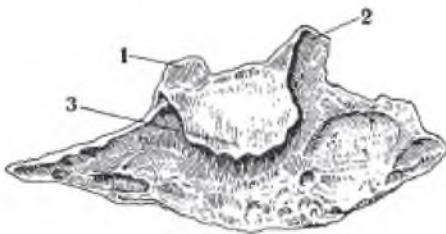
- A.
- B.
- 1.

Рис 5. Будова виличної кістки. Підписати позначені утвори:

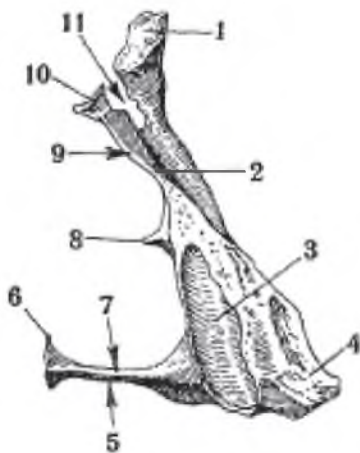
- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Рис 6. Будова нижньої носової раковини. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.

Рис 7. Будова піднебінної кістки. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.

6.Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 8:

1. У хворого відкритий рот, він не може закрити рота і членороздільно говорити. Яке ураження у хворого?

- A. Вивих нижньої щелепи
- B. Параліч жувальних м'язів
- C. Ураження рухового центру мовлення
- D. Перелом нижньої щелепи
- E. Стрес

2. У відділення хірургічної стоматології госпіталізована новонароджена дівчинка, яка при смоктанні починала поперхатись. При обстеженні виявлена розщелина твердого піднебіння унаслідок незрощення середнього лобового відростка з верхньощелепним відростком I-ої зябрової дуги. В якій ділянці піднебіння знаходилась розщиплена? Між:

- A. Os incisivum et processus palatines maxillae
- B. Lamina horizontalis os palatinum dextrum et sinistrum
- C. У ділянці canalis incisivus

D. Processus palatinus maxillae et lamina horizontalis os palatinum

E. Processus palatinus maxillae dextrae et sinistrae

3. Для вправлення вивих у нижньої щелепи необхідно звести її донизу.
Яка анатомічна структура обумовлює таку дію?

A. Суглобовий горбок скроневої кістки

B. В'язцевий відросток нижньої щелепи

C. Вирізка нижньої щелепи

D. В'язцевий відросток верхньої щелепи

E. Виростковий відросток нижньої щелепи

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 2	Анатомія кісток скелета
Тема заняття 9	Очна ямка, кісткова носова порожнина
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Необхідність знань будови кісткового піднебіння є надзвичайно важливою у стоматологічній практиці. Запальні процеси з приносних пазух через певні анатомічні утвори та вздовж судинно-нервових пучків можуть поширюватися у порожнину черепа, на тверду оболону головного мозку. Чітке уявлення про просторове розташування кісток, які утворюють стінки носової порожнини та орбіти, дає можливість добре орієнтуватись при хірургічному лікуванні травм та вад черепа, захворювань органу зору та приносних пазух, оперативному видаленні сторонніх тіл тощо.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Аналізувати будову стінок очної ямки, носової порожнини та приносних пазух, їх сполучення із суміжними анатомічними утворами черепа. Пояснювати будову кісткової частини піднебіння.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

На скелеті та кісткових препаратах черепа вивчити будову порожнин очної ямки та носа, приносних пазух, їх сполучення із суміжними анатомічними утворами черепа.

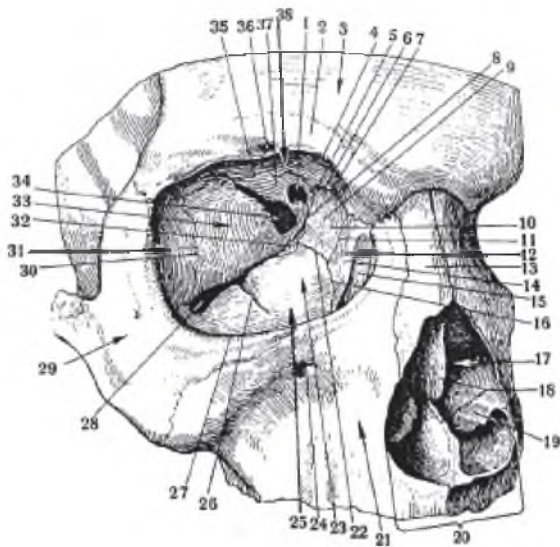
4. Теоретичні питання до заняття

1. Стінки очної ямки, якими кістками вони утворені?
2. Які сполучення є у порожнини очної ямки?
3. Якими кістками утворені стінки носової порожнини?
4. Які є носові ходи, чим вони обмежені?
5. Яку будову має кісткове піднебіння?
6. Повітроносні пазухи, їх будова, топографія.

7. З якими носовими ходами сполучаються повітряні пазухи, яке це має клінічне значення?

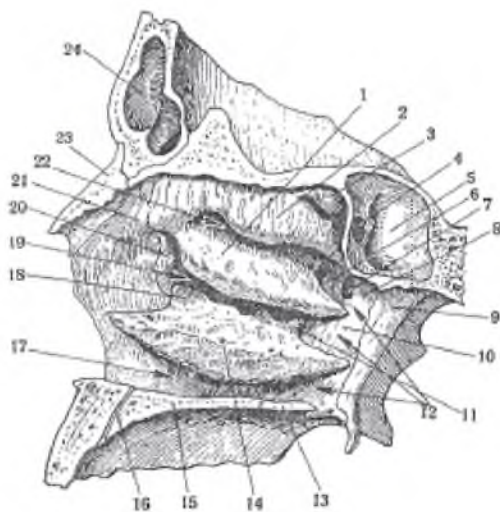
5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис 1. Будова очної ямки. Підписати позначені утвори:

1.	14.	27.
2.	15.	28.
3.	16.	29.
4.	17.	30.
5.	18.	31.
6.	19.	32.
7.	20.	33.
8.	21.	34.
9.	22.	35.
10.	23.	36.
11.	24.	37.
12.	25.	38.
13.	26.	

Рис 2. Будова носової порожнини. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.
- 24.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 9:

1. Під час обстеження пацієнта ЛОР лікар діагностував запалення верхньощелепних пазух. В якому носовому ході під час риноскопії був виявлений гній?

- A. У середньому
- B. У верхньому
- C. У нижньому
- D. У загальному
- E. У найвищому

2. У хворого фронтит. З анамнезу відомо, що в нього було запалення верхньощелепної пазухи. Через який відділ носової порожнини могла потрапити інфекція в лобову пазуху?

- A. Із середнього носового ходу
- B. Із верхнього носового ходу
- C. Із нижнього носового ходу
- D. Із присінка носової порожнини
- E. Із решітчасто-клиноподібної кишені

3. У ЛОР- відділення госпіталізований хворий на запалення слизової оболонки порожнини носа і порушенням нюху. Яка зона слизової оболонки уражена?

- A. Верхній носовий хід
- B. Середній носовий хід
- C. Нижній носовий хід
- D. Загальний носовий хід
- E. -

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 2	Анатомія кісток скелета
Тема заняття 10	Зовнішня і внутрішня основи черепа. Черепні ямки
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Череп у цілому становить собою скелет голови і служить вмістилищем для головного мозку, органів чуття, початкових відділів травної та дихальної систем. Через основу черепа проходять черепні нерви та судини мозку. Знання анатомічної будови та топографії зовнішньої і внутрішньої основи черепа, а також черепних ямок необхідні для практичної діяльності медичних фахівців усіх спеціальностей, особливо нейрохірургів, невропатологів, стоматологів, окулістів, оториноларингологів.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Аналізувати будову черепа у цілому і його основних топографічних утворів. Демонструвати межі ямок, їхні отвори, канали, борозни, пояснювати які судини і нерви через них проходять.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

На скелеті та кісткових препаратах черепа вивчити будову внутрішньої та зовнішньої поверхні основи черепа.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Будова мозкового черепа, його відділи, границі.
2. Утвори зовнішньої поверхні основи черепа.
3. Межі і анатомічні утвори передньої черепної ямки.
4. Межі і анатомічні утвори середньої черепної ямки.
5. Межі і анатомічні утвори задньої черепної ямки.

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис 1. Будова зовнішньої основи черепа. Підписати позначені утвори:

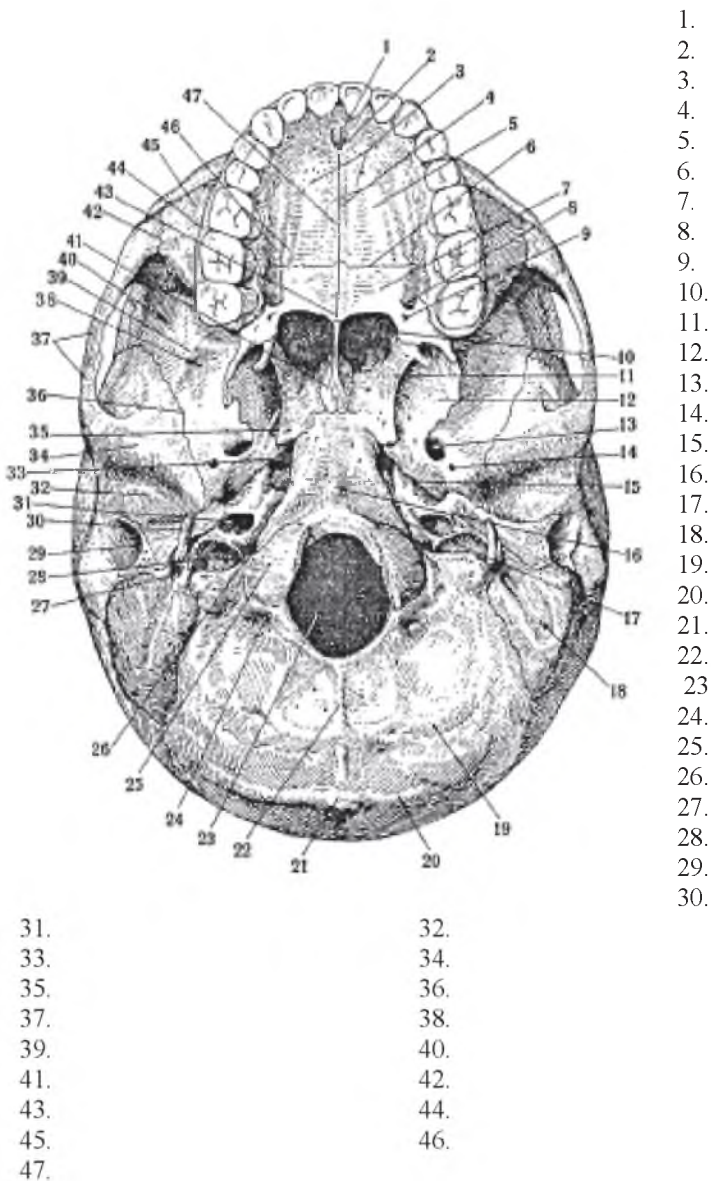
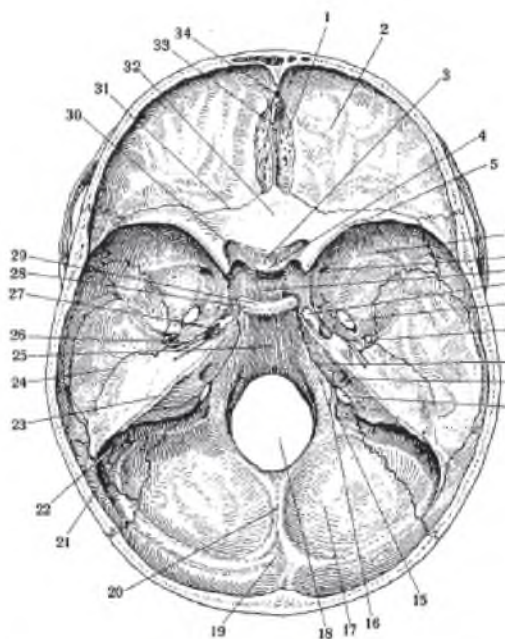

Рис 1. Будова внутрішньої основи черепа. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

11.	23.
12.	24.
13.	25.
14.	26.
15.	27.
16.	28.
17.	29.
18.	30.
19.	31.
20.	32.
21.	33.
22.	34.

Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 10:

1. Хворий госпіталізований з небезпекою поширення запального процесу з потиличної ділянки в порожнину черепа. Крізь який анатомічний отвір можливе це поширення?

- A. Виростковий канал
- B. Тім'яний отвір
- C. Круглий отвір
- D. Остистий отвір
- E. Овальний отвір

2. У хворого виявлене руйнування стінки барабанної порожнини з розповсюдженням гною до задньої черепної ямки. Яка із стінок зруйнована?

- A. *Paries mastoideus*
- B. *Paries membranaceus*
- C. *Paries labyrinthicus*
- D. *Paries tegmentalis*
- E. *Paries jugularis*

3. У постраждалого черепно-мозкова травма. Рентгенологічно: перелом основи черепа. Лінія перелому проходить через остистий та круглий отвори. Яка кістка ушкоджена внаслідок травми?

- A. Клиноподібна
- B. Потилична
- C. Решітчаста
- D. Сконева
- E. Лобова

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 2	Анатомія кісток скелета
Тема заняття 11	Скронева, підскронева, крилопіднебінна ямки черепа, їх границі, сполучення з іншими топографічними утворами черепа. Череп в цілому. Контрфорси черепа
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Череп є скелетом голови людини і вмістилищем для головного мозку, органів чуття, початкових відділів травної та дихальної систем. Знання анатомічної будови та топографії черепа в цілому та окремих черепних ямок необхідні для практичної роботи лікарів усіх спеціальностей, особливо нейрохірургів, невропатологів, оториноларингологів, травматологів, педіатрів, стоматологів, окулістів.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Аналізувати будову черепа в цілому і його основних топографічних утворів. Вивчити стінки крило-піднебінної, скроневої, підскроневої ямок. Знати вміст ямок та їх сполучення з анатомічними утворами черепа, аналізувати можливі шляхи поширення гнійних інфекцій.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

На скелеті та кісткових препаратах черепа вивчити будову та топографію скроневої, підскроневої, крило-піднебінної ямок черепа, визначити їх сполучення.

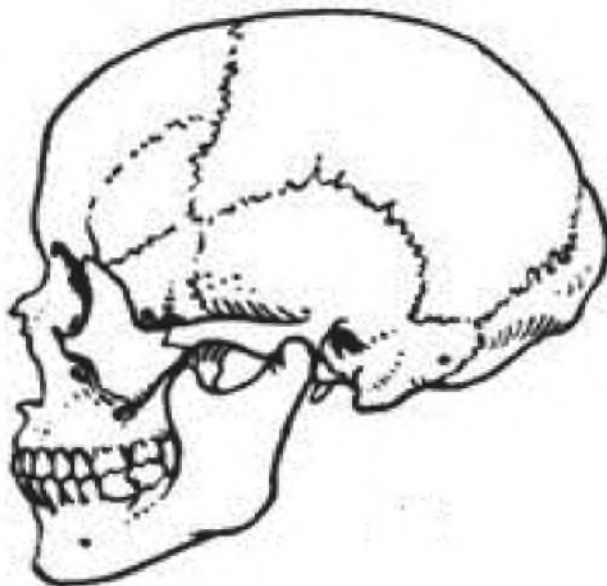
4. Теоретичні питання до заняття

1. Яке клінічне значення мають сполучення скроневої, підскроневої та крилопіднебінної ямок черепа з іншими топографічними утворами черепа?
2. Топографія скроневої ямки, її вміст, стінки.

3. Топографія підскроневої ямки, її вміст, стінки, зв'язок з іншими топографічними утворами черепа.
4. Топографія крило-піднебінної ямки, її стінки, сполучення з іншими топографічними утворами черепа.
5. Назвіть контрфорси черепа.

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Позначте та підпишіть на рисунку скроневу, підскроневу, крило-піднебінну ямки

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 11:

1. Лікарю-стоматологу для знеболення необхідно ввести анестетик у крилопіднебінну ямку із ротової порожнини. В ділянці якого анатомічного утвору потрібно робити ін'єкцію?

- A. Великого піднебінного отвору
- B. Піднижньоочноямкового отвору
- C. Різцевого каналу
- D. Нижньощелепного отвору

Е. Підборідного отвору

2. При обстеженні пацієнта у відділенні щелепно-лицевої хірургії, лікар вивчає контрфорси верхньої щелепи. Скільки основних контрфорсів вона має?

- A. 4
- B. 3
- C. 6
- D. 1
- E. 5

3. При обстеженні пацієнта в відділенні щелепно-лицевої хірургії, лікар вивчає контрфорси нижньої щелепи. Скільки основних контрфорсів вона має?

- A. 2
- B. 1
- C. 3
- D. 4
- E. 5

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 2	Анатомія кісток скелета
Тема заняття 12	Кістки верхньої кінцівки
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Кістки вільної верхньої кінцівки часто травмуються, нерідко виникають переломи, що потребує проведення відповідних лікувальних заходів. На морфологію кісток верхньої кінцівки значно впливають особливості трудової діяльності конкретного індивідуума, його рухового режиму та фізичних навантажень.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Аналізувати будову кісток верхньої кінцівки. Демонструвати елементи зовнішньої будови кісток верхньої кінцівки. Характеризувати варіанти й аномалії розвитку кісток верхньої кінцівки.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

На скелеті та кісткових препаратах вивчити топографію, будову та особливості кісток верхньої кінцівки.

4. Теоретичні питання до заняття

1. З яких відділів складається верхня кінцівка?
2. Які основні анатомічні утвори у плечової кістки?
3. Які основні анатомічні утвори у променевої кістки?
4. Які основні анатомічні утвори у ліктьової кістки?
5. Які відмінні риси правих і лівих довгих трубчастих кісток верхньої кінцівки?
6. Які легкодоступні для пальпації кісткові виступи у лопатки, ключиці, плечової, променевої та ліктьової кістки?
7. Які типові місця переломів довгих трубчастих кісток верхніх кінцівок?
8. Які бувають варіанти й аномалії розвитку кісток верхньої кінцівки?
9. Які кістки складають зап'ясток, п'ясток?
10. Які відмінні риси у проксимальної, середньої і кінцевої фаланг?

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

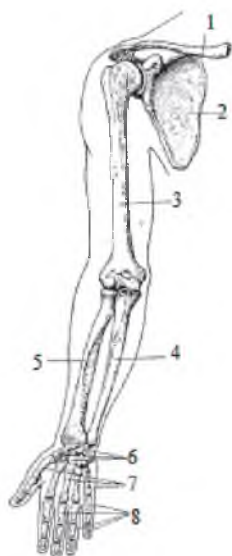
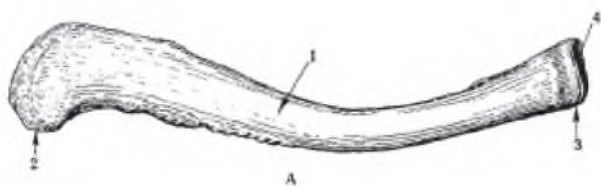

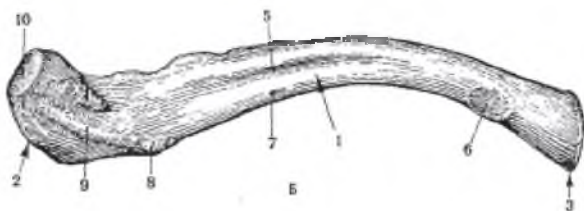
Рис 1. Будова верхньої кінцівки. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.

Рис 2. Будова ключиці. Підписати позначені утвори:

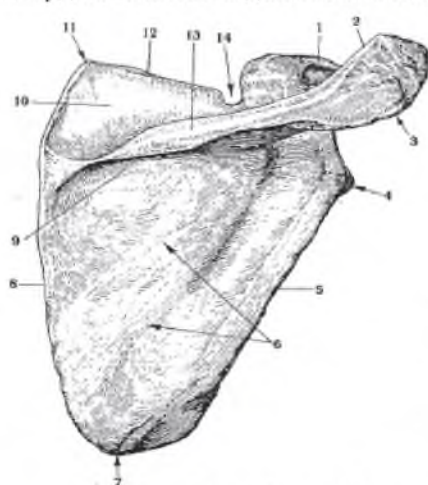

- А: 1.
2.
3.
4.

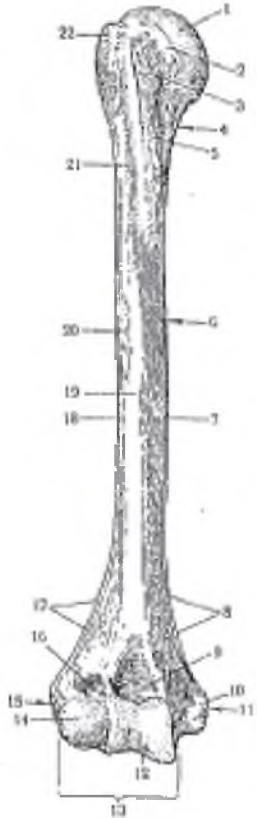
- Б: 1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

Рис 3. Будова лопатки. Підписати позначені утвори:

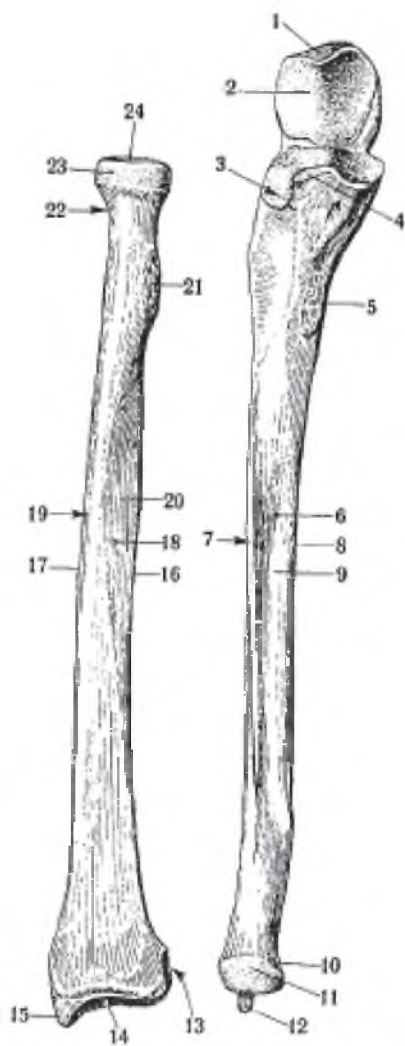
- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.

Рис 4. Будова плечової кістки. Підписати позначені утвори:

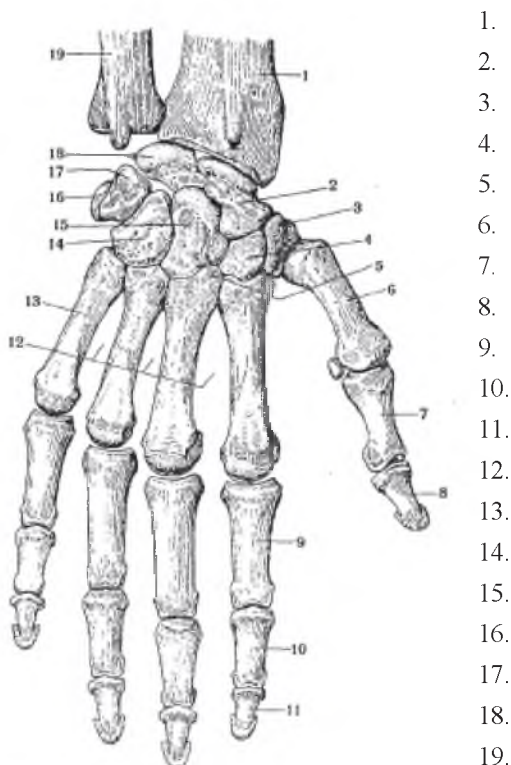
- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.

Рис 5. Будова ліктьової та променевої кістки. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.
- 24.

Рис 6. Будова кісток кисті. Підписати позначені утвори:

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 12:

У хворій похилого віку вже 4 рази трапляється перелом кісток верхньої кінцівки. Із збільшенням умісту якої речовини пов'язане підвищення крихкості кісток у такому віці?

- A. Неорганічних речовин
- B. Міжклітинної рідини
- C. Сполучної речовини
- D. Органічних речовин
- E. Води

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 2	Анатомія кісток скелета
Тема заняття 13	Кістки тазу
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Таз є опорою і є вмістилищем для багатьох внутрішніх органів. Жіночий кістковий таз особливо цікавить лікаря із гінекологічної точки зору, оскільки аномалії його розвитку можуть унеможливити ведення пологів через природні пологові шляхи.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Аналізувати будову будову кісток таза. Демонструвати елементи їхньої зовнішньої будови. Характеризувати варіанти й аномалії розвитку кісток тазу.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

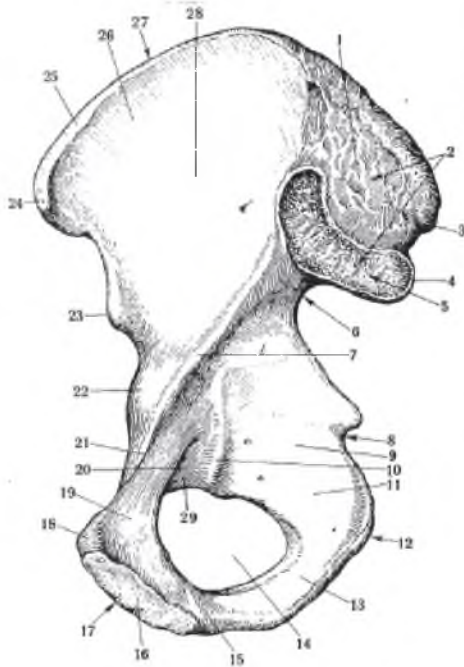
На скелеті та кісткових препаратах вивчити топографію, будову та особливості кісток тазу.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Які анатомічні відділи розрізняють на нижніх кінцівках?
2. Які анатомічні утвори у клубової кістки?
3. Які анатомічні утвори у лобкової кістки?
4. Які анатомічні утвори у сідничої кістки?
5. Які легкодоступні для пальпації кісткові точки має таз?

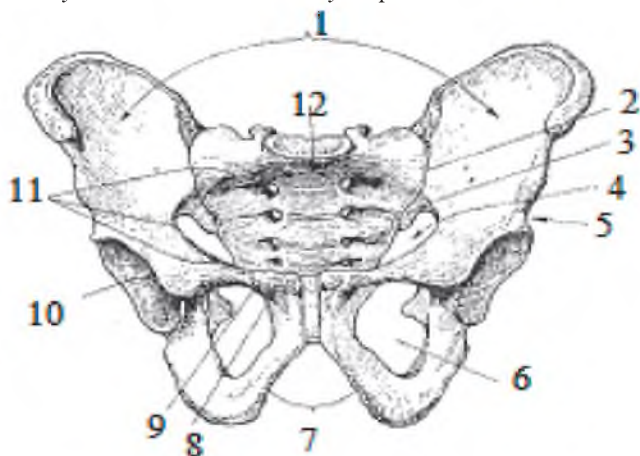
5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис 1. Будова тазової кістки. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.
- 24.
- 25.
- 26.
- 27.
- 28.

Рис 2. Будова тазу. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 13:

На рентгенограмі тазу видно всі три частини тазової кістки, відокремлені широкими проміжками, що відповідають невидимому на рентгенограмах хрящу. Про який вік суб'єкта можна говорити?

- A. До 16 років
- B. До 36 років
- C. До 46 років
- D. До 40 років
- E. До 50 років

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 2	Анатомія кісток скелета
Тема заняття 14	Кістки вільної нижньої кінцівки
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Масивні і міцні кістки нижньої кінцівки виконують головну опорну і рухові функції. Стопа зі своїми склепіннями, крім того, виконує функцію амортизатора.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Аналізувати будову будову кісток вільної нижньої кінцівки. Демонструвати елементи їхньої зовнішньої будови. Характеризувати варіанти й аномалії розвитку кісток вільної нижньої кінцівки.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

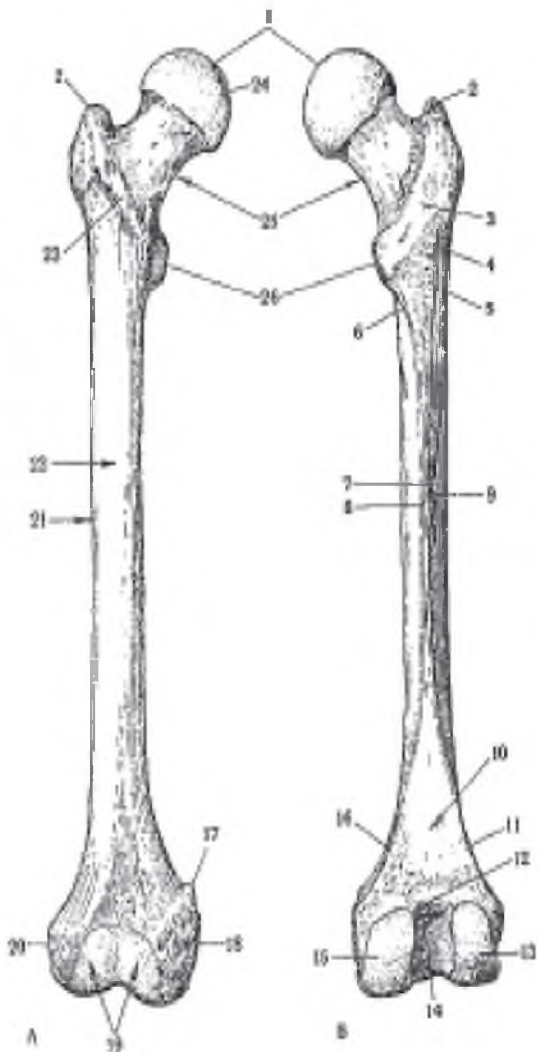
На скелеті та кісткових препаратах вивчити топографію, будову та особливості кісток вільної нижньої кінцівки.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Які анатомічні відділи виділяють на нижніх кінцівках?
2. Які анатомічні утвори має стегнова кістка?
3. Які анатомічні утвори має великогомілкова кістка?
4. Які анатомічні утвори має малогомілкова кістка?
5. Які кістки входять до складу заплесна, плесна?
6. Які кістки входять до складу пальців стопи?
9. Як відрізнити праві кістки стегна і гомілки від лівих?
10. Які зустрічаються варіанти розвитку й аномалії кісток нижніх кінцівок?

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис 1. Будова стегнової кістки. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.
- 24.
- 25.
- 26.

Рис 2. Будова надколінника. Підписати позначені утвори:

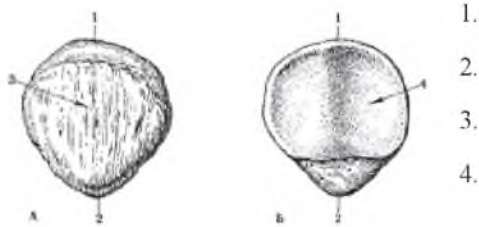

Рис 3. Будова великогомілкової та малогомілкової кісток. Підписати позначені утвори:

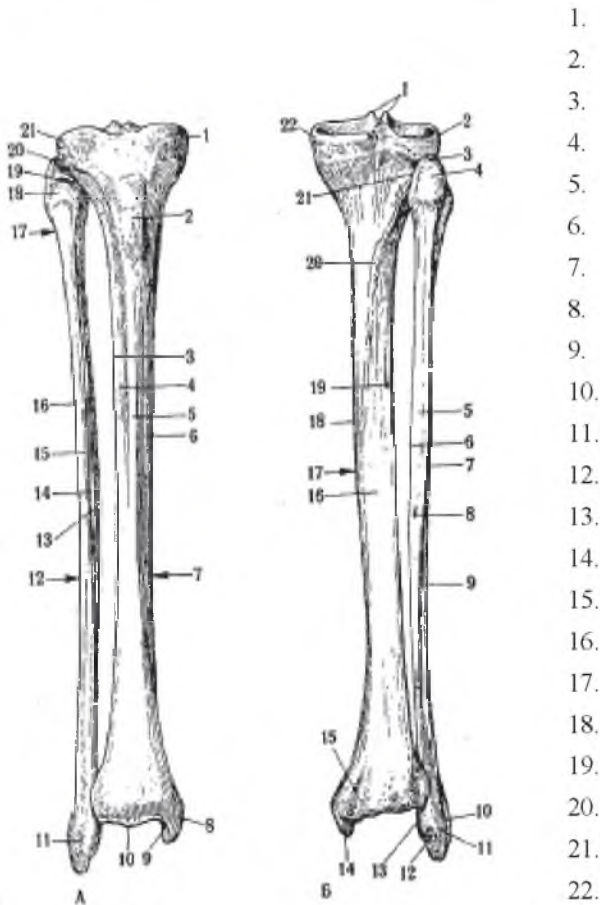
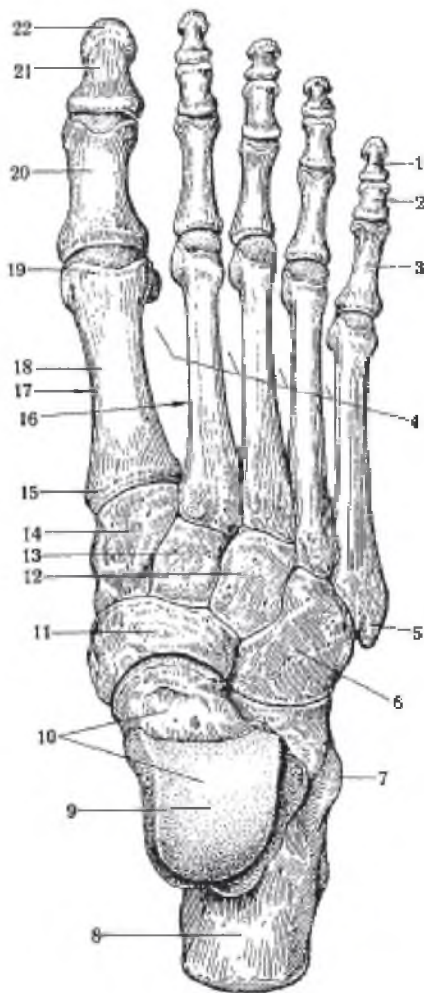

Рис 4. Будова кісток стопи. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 14:

1. Після зіткнення двох автомобілів у одного з водіїв відзначається деформація у середній третині лівої гомілки, сильний біль, особливо при спробі рухати лівою гомілкою. Із рани виступають кінці кістки тригранного січення, посилюється крововтрата. Яка кістка може бути ушкоджена?

- A. Великогомількова кістка
- B. Малогомількова кістка
- C. Стегнова кістка
- D. Наколінок
- E. Надп'ятова кістка

2. Внаслідок травми у постраждалого стався перелом у зовнішній нижній третині правої гомілки. У якій кістці відбувся перелом?

- A. Малогомількова
- B. Великогомількова
- C. Стегнова
- D. Таранна
- E. П'ятова

3. У постраждалого 46-ти років визначається перелом у ділянці внутрішньої поверхні лівого гомілково-стопного суглоба. Де найбільш імовірно стався перелом?

- A. Медіальна кісточка
- B. Нижня третина малогомількової кістки
- C. Надп'ятова кістка
- D. Латеральна кісточка
- E. П'ятова кістка

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 3	З'єднання кісток скелета
Тема заняття 15	Анатомія неперервних та перервних з'єднань між кістками. Розвиток з'єднань між кістками в онтогенезі. З'єднання між кістками тулуба
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Знання морфології, вікових особливостей та аномалій розвитку з'єднань кісток має важливе значення у лікарській практиці, особливо для травматологів, ортопедів, невропатологів, нейрохірургів, стоматологів, оскільки дозволяє зрозуміти механізми виникнення і розвитку патологічних процесів у цих анатомічних об'єктах.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Тракувати класифікацію з'єднань. Проаналізувати план будови та класифікацію суглобів. Пояснити види з'єднань хребта, грудної клітки. Проаналізувати вигини хребта, пояснити хронологію їх формування. Знати форми грудної клітки в залежності від конституції людини. Проаналізувати аномалії розвитку та патологію хребта і грудної клітки.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

На скелеті та вологих анатомічних препаратах вивчити топографію, будову та особливості з'єднань кісток тулуба.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Як класифікують з'єднання кісток за розвитком, будовою та функціями?
2. Як класифікують безперервні з'єднання кісток?
3. Що таке синдесмози і які з'єднання до них належать?
4. Які особливості будови напівсуглоба? Наведіть приклади таких з'єднань кісток у людини.
5. Що таке диартрози?
6. Які основні та допоміжні елементи мають суглоби?
7. Визначення та види внутрішньосуглобових хрящів.

8. Як класифікують суглоби за кількістю осей руху?
9. Як класифікують суглоби за формою суглобових поверхонь?
10. Як класифікують суглоби за кількістю суглобових поверхонь? Що таке простий, складний, комплексний і комбінований суглоби?
11. Які відділи та вигини має хребет? Які функції хребта та його вигинів?
12. Які основні частини реброво-хребцевого суглоба?
13. Які види рухів можливі у реброво-хребцевому суглобі.
14. Які основні частини грудинно-ребрового суглоба і види рухів у ньому?
15. Які кістки обмежують стінки та верхній і нижній отвори грудної клітки?
16. Які форми грудної клітки розрізняють залежно від типів статури?
17. Які кісткові орієнтири на грудній клітці використовують для підрахунку хребців і ребер?

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис 1. Будова волокнистих сполучень. Підписати позначені утвори:

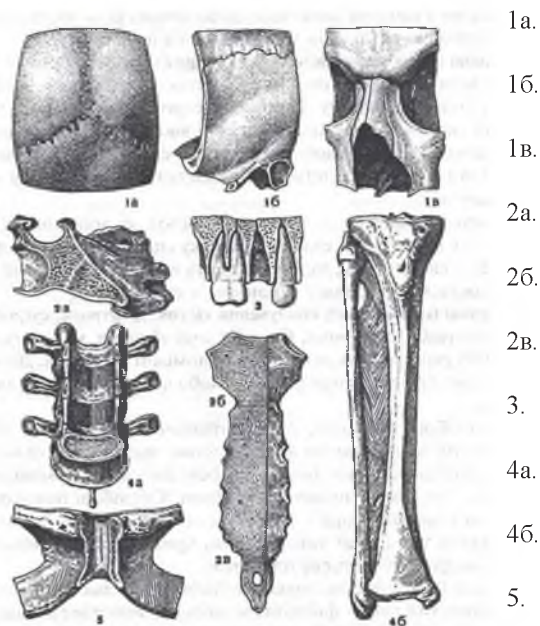

Рис 2. Будова синовіальних сполучень. Підписати позначені утвори:

- 1а.
- 1б.
- 1в.
- 2а.
- 2б.
- 2в.
- 3а.
- 3б.
- 3в.

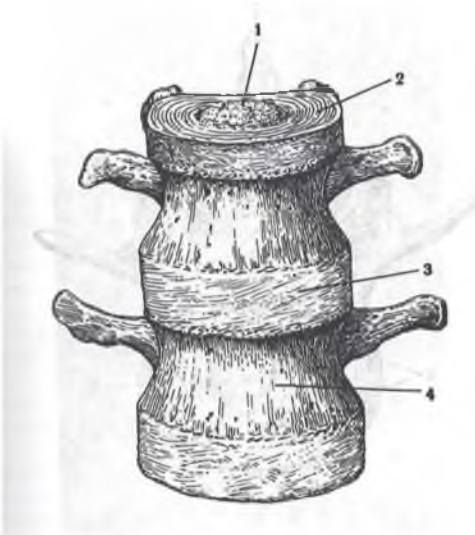

Рис 3. Будова міжхребцевих дисків. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

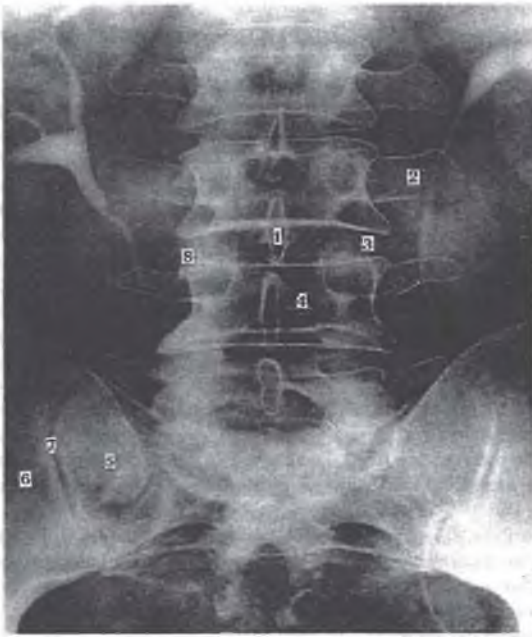

Рис 4. Будова поперекової частини хребта. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.

Рис 5. Будова шийної частини хребта. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.

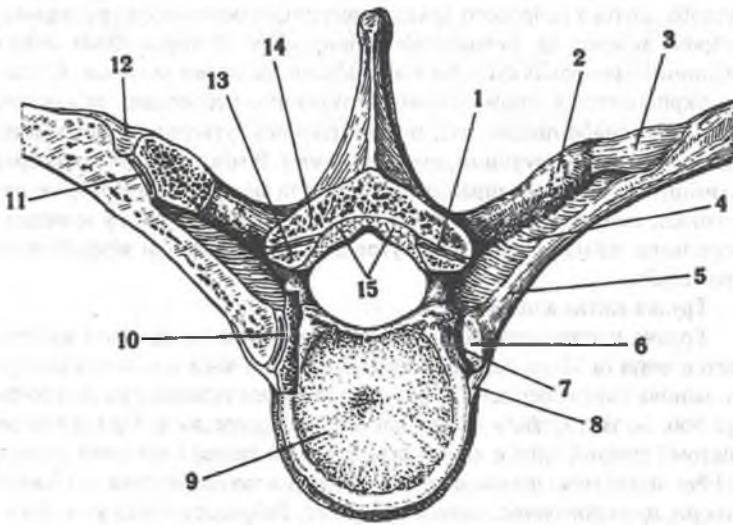

Рис 5. Будова зв'язок та суглобів ребер та хребців. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.

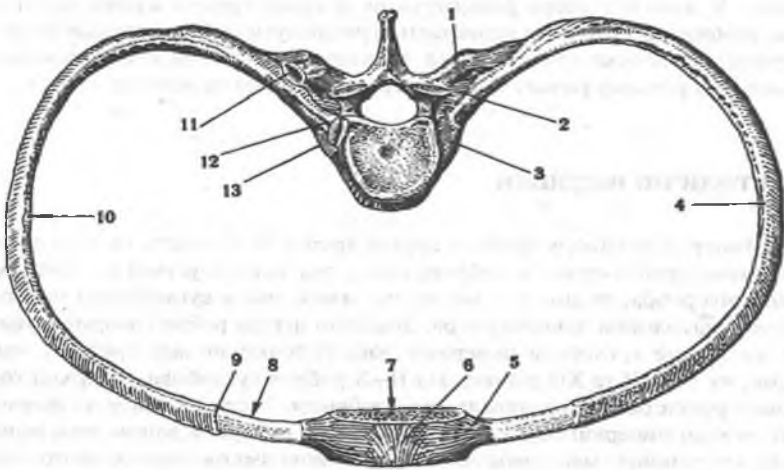

Рис 6. Будова зв'язок та суглобів ребер, хребців та груднини. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.

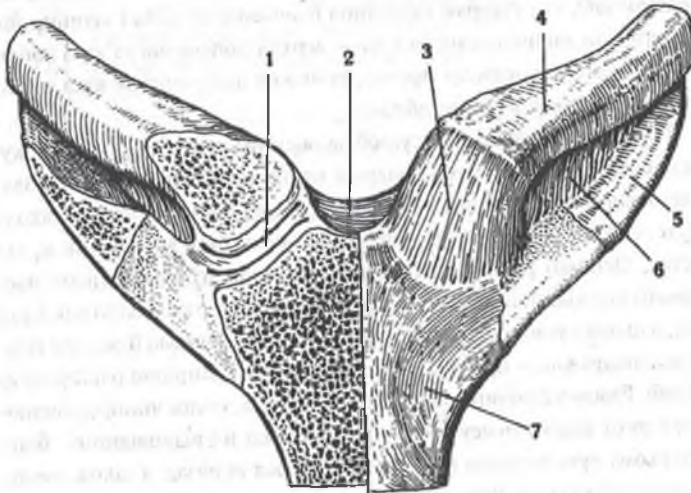

Рис 7. Будова грудинно-ключичних суглобів. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 15:

1. При вертикальному падінні з висоти у пацієнта діагностовано компресійний перелом поперекового хребця. При цьому різко збільшилась кривизна лордозу поперекового відділу хребта. Ушкодження якої зв'язки може супроводжувати така зміна кривизни хребта?

A. Передня поздовжня зв'язка

- B. Задня поздовжня зв'язка
- C. Жовта зв'язка
- D. Клубово-поперекова зв'язка
- E. Міжостиста зв'язка

2. На рентгенограмі травмованого виявляється ушкодження тіл хребців поперекового відділу хребта. Які анатомічні утвори, що з'єднують тіла хребців, ушкоджені?

- A. Міжхребцеві диски, поздовжні зв'язки
- B. Жовті і міжпоперечні зв'язки
- C. Міжпоперечні і міжостьові зв'язки
- D. Схрещені і надостьова зв'язки
- E. Крижово-куприкова і жовті зв'язки

3. На рентгенограмі у пацієнта була виявлена кила міжхребцевого диску грудного відділу хребта. Який вид з'єднання між хребцями зазнав патологічних змін?

- A. Синхондроз
- B. Діартроз
- C. Синсаркоз
- D. Геміартроз
- E. Синостоз

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 3	З'єднання кісток скелета
Тема заняття 16	З'єднання між кістками черепа
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Знання морфології, вікових особливостей та аномалій розвитку з'єднань кісток черепа має важливе значення у лікарській практиці, особливо для невропатологів, нейрохірургів, травматологів, стоматологів, оскільки дозволяє зрозуміти механізми виникнення і розвитку патологічних процесів у них.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Проаналізувати типи з'єднань хребта з черепом та кісток черепа між собою. Описати відповідні суглоби. Проаналізувати з'єднання скронево-нижньощелепного суглоба та описати цей суглоб.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

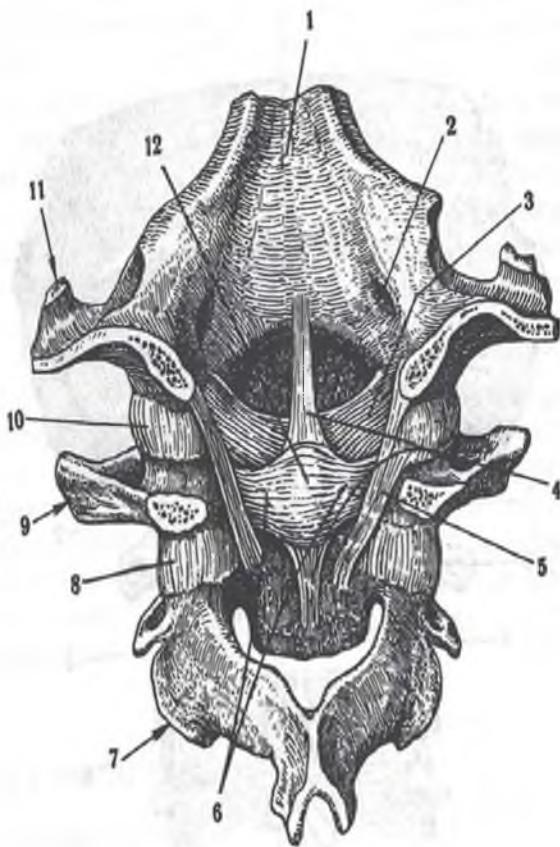
На скелеті, черепі та вологих анатомічних препаратах вивчити топографію, будову та особливості з'єднань кісток черепа.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Яка будова, функції та біомеханіка рухів атланта-потиличного суглоба?
2. Яка будова, функції та біомеханіка рухів атланта-осьового суглоба?
3. Як класифікують з'єднання черепа?
4. Що таке тім'ячка, та які терміни їх окостеніння?
5. Які є шви черепа?
6. Яку будову має скронево-нижньощелепний суглоб?
7. Які внутрішньо-суглобові утвори має скронево-нижньощелепний суглоб?
8. Які зв'язки має скронево-нижньощелепний суглоб?
9. Яка біомеханіка рухів скронево-нижньощелепного суглоба?
10. Яку будову має капсула скронево-нижньощелепного суглоба?
11. Які вікові особливості будови черепа?
12. Які статеві особливості будови черепа?

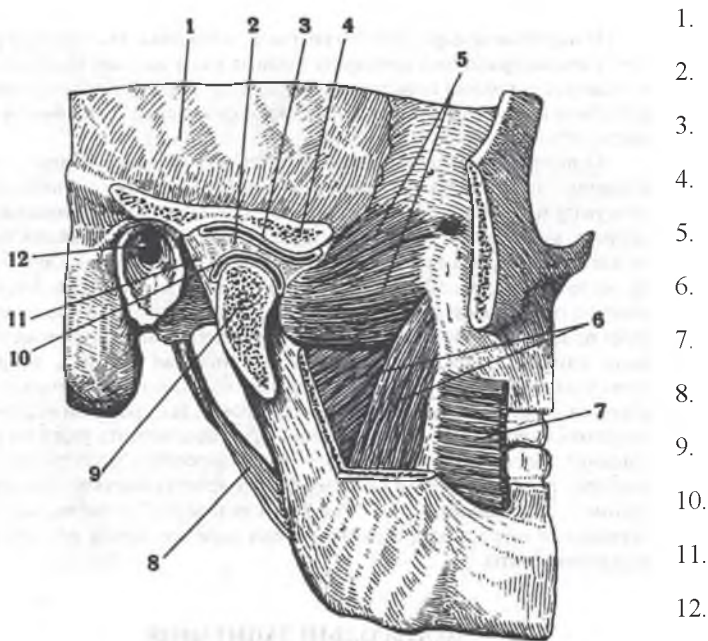
5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис 1. Будова зв'язки і суглобів шийних хребців та потиличної кістки. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.

Рис 2. Будова скронево-нижньощелепного суглоба (суглоб розкритий сагітальним розпилом). Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 16:

1. Під час падіння у маленької дитини було травмоване переднє тім'ячко. Який вид з'єднання кісток черепа зазнав патологічних змін?

- A. Синдесмоз
- B. Синхондроз
- C. Синостоз
- D. Синсаркоз
- E. Геміартроз

2. Пацієнт звернувся до лікаря з приводу вивиху головки нижньої щелепи. До якого виду сполучення кісток належить даний суглоб?

- A. Діартроз
- B. Синдесмоз
- C. Геміартроз
- D. Синхондроз
- E. Синостоз

3. При огляді 6-місячної дитини лікар виявив не закрите заднє тім'ячко. В якому віці воно закривається при нормальному розвитку дитини?

- A. До 3-місячного віку
- B. До народження
- C. До 6-місячного віку
- D. До кінця першого року життя
- E. До кінця другого року життя

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 3	З'єднання кісток скелета
Тема заняття 17	З'єднання кісток верхньої кінцівки
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Знання морфології, вікових особливостей та аномалій розвитку з'єднань кісток поясу та вільної верхньої кінцівки має важливе значення у лікарській практиці, особливо для травматологів, ортопедів, оскільки дозволяє зрозуміти механізми виникнення і розвитку патологічних процесів у них.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Проаналізувати типи з'єднань кісток поясу та вільної верхньої кінцівки. Тракувати особливості будови відповідних суглобів.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

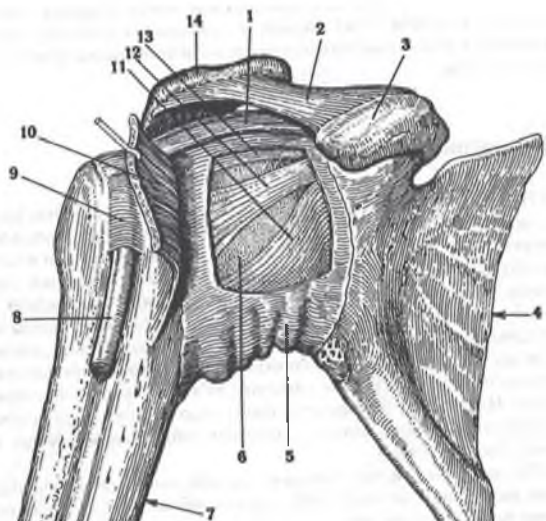
На скелеті, кісткових та вологих анатомічних препаратах вивчити топографію, будову та особливості з'єднань кісток поясу та вільної верхньої кінцівки.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Які є безперевні з'єднання кісток поясу верхньої кінцівки?
2. Які є безперевні з'єднання кісток поясу верхньої кінцівки?
3. Якою є будова та біомеханіка рухів плечового суглобу?
4. Якою є будова та біомеханіка рухів ліктьового суглобу?
5. Які з'єднання кісток є у ділянці передпліччя?
6. Якою є будова та біомеханіка рухів променево-зап'ясткового суглобу?
7. Якою є будова суглобів кисті?
8. Які зв'язки променево-зап'ясткового суглобу є у людини?

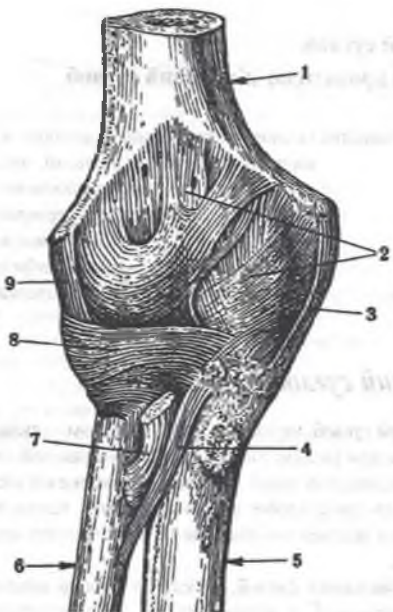
5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис 1. Будова плечового суглоба (поверхневий шар суглобової капсули видалений). Підписати позначені утвори:

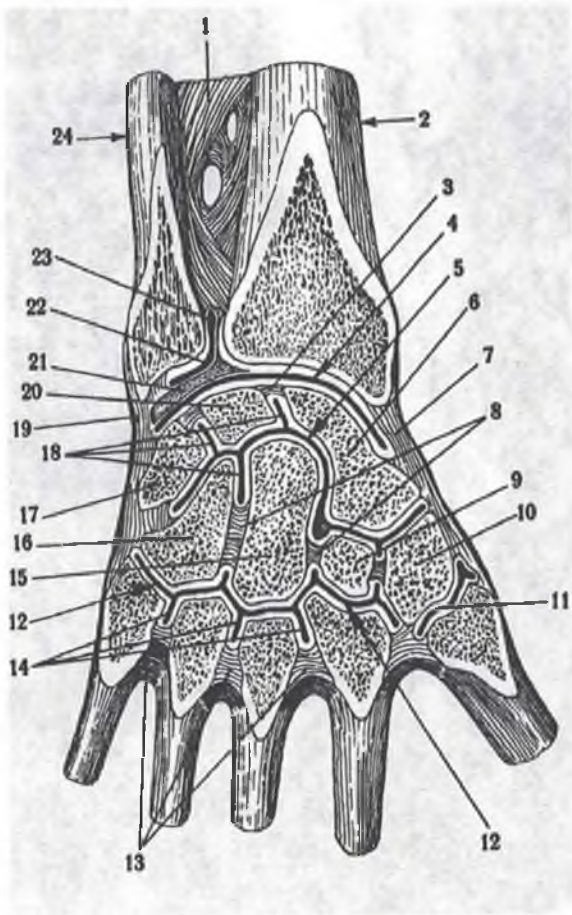
- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.

Рис 2. Будова ліктьового суглоба. Підписати позначені утвори:

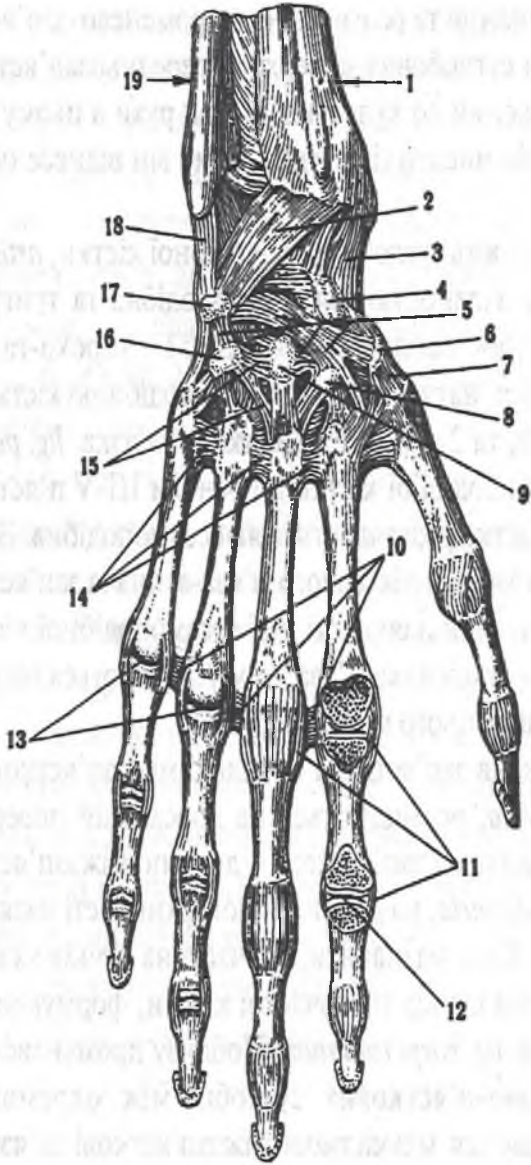
- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.

Рис 3. Будова променево-зап'ясткового суглоба. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.

Рис 4. Будова суглобів та зв'язок кисті. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.
- 24.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 17:

1. У постраждалого вивих плечового суглоба. Зсув яких суглобових поверхонь вийде за межі фізіологічної норми?

- A. Головка плечової кістки і суглобова западина лопатки
- B. Головка плечової кістки й надплечовий відросток лопатки
- C. Головка плечової кістки й надплечовий кінець ключиці
- D. Суглобова западина лопатки й надплечовий кінець ключиці
- E. Суглобова западина лопатки і груднинний кінець ключиці

2. У постраждалого в автокатастрофі посттравматичний вивих плечового суглобу. Яка зв'язка ушкоджена?

- A. Дзьобо-плечова
- B. Сухожилок довгої голівки двоголового м'язу плеча
- C. Дзьобо-надплечова
- D. Дзьобо-ключична
- E. Поперечна зв'язка лопатки

3. Після перелому дистальних відділів кісток передпліччя, що виник внаслідок падіння на витягнуті руки та іммобілізації, у хворого стали обмеженими рухи в променево-зап'ястковому суглобі. Які рухи, властиві цьому суглобові, слід відновити шляхом тривалих тренувань?

- A. Згинання-розгинання, відведення-приведення, коловий рух
- B. Згинання-розгинання, обертання
- C. Згинання-розгинання, відведення-приведення, обертання
- D. Згинання-розгинання, коловий рух
- E. Згинання-розгинання, коловий рух, обертання

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 3	З'єднання кісток скелета
Тема заняття 18	З'єднання кісток поясу нижньої кінцівки
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Знання морфології, вікових особливостей та аномалій розвитку з'єднань кісток нижньої кінцівки має важливе значення у лікарській практиці, особливо для травматологів, ортопедів, оскільки дозволяє зрозуміти механізми виникнення і розвитку патологічних процесів у них. Нерухоме з'єднання кісток тазу та кульшовий суглоб виконують опорну та локомоторну функції при прямоходінні. Таз служить кістковою основою пологового каналу, що потрібно враховувати у гінекологічній практиці.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Проаналізувати типи з'єднань кісток поясу нижньої кінцівки, трактувати особливості їх анатомічної будови.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

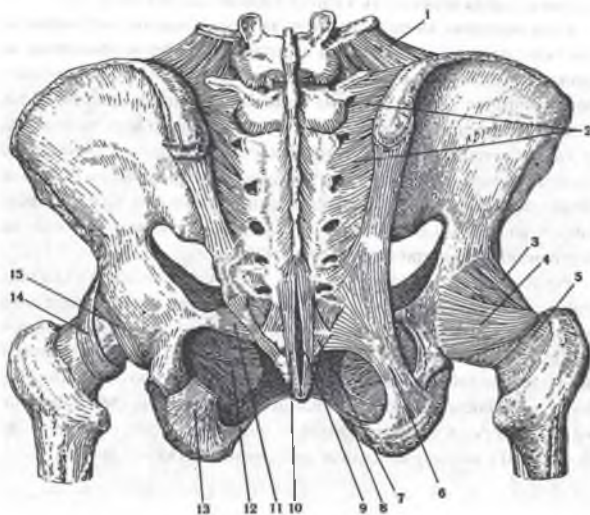
На скелеті, кісткових та вологих анатомічних препаратах вивчити топографію, будову та особливості з'єднань кісток поясу нижньої кінцівки.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Які є безперервні з'єднання тазу?
2. Яка анатомічна будова крижово-клубового суглобу?
3. Яка анатомічна будова та статеві особливості лобкового симфізу?
4. Який загальний план будови тазу?
5. Якою є анатомічна будова малого тазу?
6. Якими є розміри великого тазу у жінок?
7. Якими є розміри малого тазу у жінок?
8. Якими є вікові та статеві особливості тазу людини?

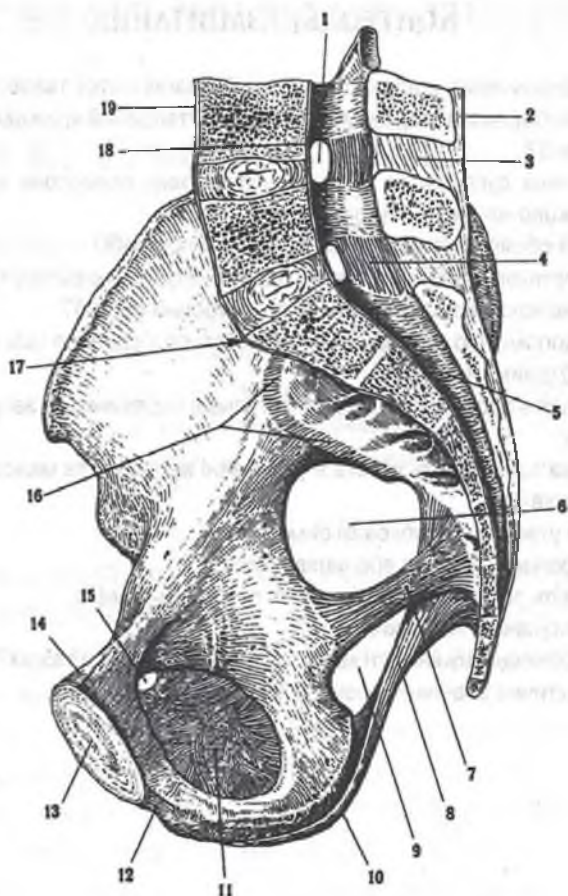
5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис 1. Будова зв'язок та сполучень таза та кульшового суглоба. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.

Рис 3. Будова зв'язок та суглобів таза. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 18:

1. У хворій під час травми стався розрив лобкового симфізу. Який тип з'єднання постраждав?

- A. Геміартроз
- B. Синдесмоз
- C. Синхондроз

D. Синостоз

E. Діартроз

2. При патологічних пологах у жінки виникло розходження лобкових кісток. Який вид з'єднання існує між цими кістками?

A. Симфіз

B. Синдесмоз

C. Синхондроз

D. Синостоз

E. Діартроз

3. Під час операції на кульшовому суглобі у пацієнта була ушкоджена зв'язка, внаслідок чого почалося кровотеча. Яка зв'язка була ушкоджена?

A. Головки стегна

B. Клубово-стегнова

C. Сідничо-стегнова

D. Лобково-стегнова

E. Поперечна кульшової западини

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змісовий модуль № 3	З'єднання кісток скелета
Тема заняття 19	З'єднання кісток вільної нижньої кінцівки. Рентгенанатомія кісток і з'єднань
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Знання морфології, вікових особливостей та аномалій розвитку з'єднань кісток нижньої кінцівки має важливе значення у лікарській практиці, особливо для травматологів, ортопедів, оскільки дозволяє зрозуміти механізми виникнення і розвитку патологічних процесів у них. У колінних суглобах і суглобах стопи часто виникають запальні процеси, плоскостопість є протипоказанням для занять деякими професіями.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Проаналізувати типи з'єднань кісток вільної нижньої кінцівки, трактувати особливості їх анатомічної будови.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

На скелеті, кісткових та вологих анатомічних препаратах вивчити топографію, будову та особливості з'єднань кісток вільної нижньої кінцівки.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Якою є анатомічна будова кульшового суглоба?
2. Якою є анатомічна будова і основні частини колінного суглоба?
3. Які внутрішньосуглобові допоміжні апарати має колінний суглоб?
4. Які можливі основні рухи в колінному суглобі?
5. Які основні частини надп'ятково-гомілкового суглоба?
6. Які основні частини анатомічних суглобів стопи?
7. Якими є основні рухи стопи?
8. Якими є хірургічні суглоби стопи?

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис 1. Будова колінного суглоба. Підписати позначені утвори:

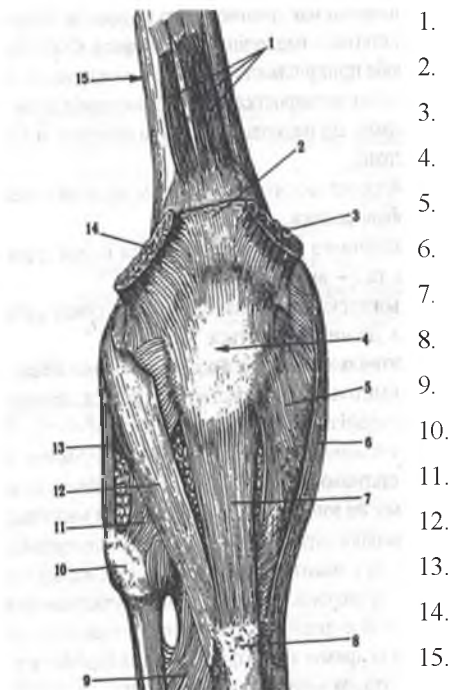

Рис 2. Будова міжгомількового суглоба.

Підписати позначені утвори:

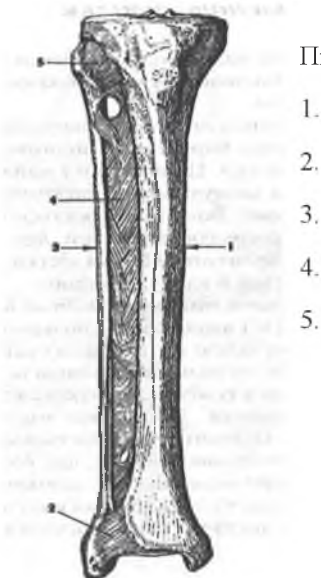
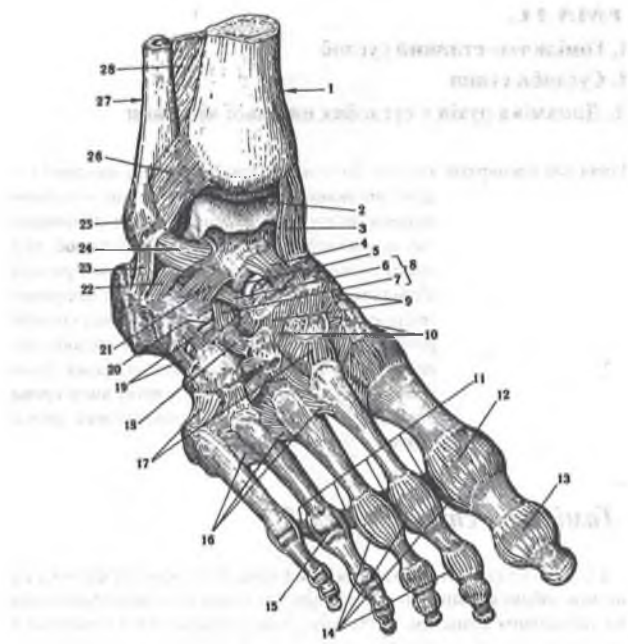

Рис 3. Будова зв'язок та суглобів стопи. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.
- 24.
- 25.
- 26.
- 27.
- 28.

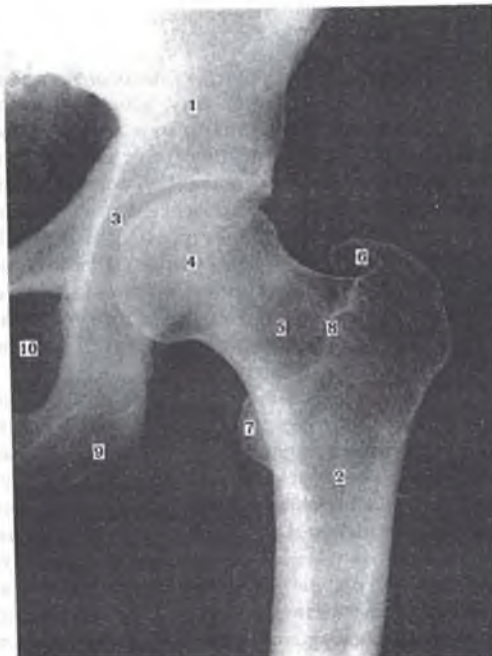

Рис 4. Будова кульшового суглоба. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

Рис 5. Будова колінного суглоба. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.

Рис 6. Будова суглобів стопи.
Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 19:

1. Хірургу необхідно провести видалення частину травмованої стопи по лінії суглобу Лісфранка. Яку зв'язку треба пересікти?

- A. Медіальну міжкісткову предплосно-плосневу
- B. Роздвоєну
- C. Надп'яtkово-п'яtkову
- D. Надп'яtkово-човноподібну
- E. П'яtkово-човноподібну

2. Скелетні м'язи прикріплюються до кісток за допомогою сухожиль, які здатні витримувати велике силове навантаження. Яким видом сполучної тканини утворені сухожилля?

- A. Щільна оформлена
- B. Щільна неформлена
- C. Пухка волокниста
- D. Ретикулярна

Е. Хрящова

3. У хворого внутрішньосуглобовий перелом шийки стегнової кістки. Спостерігається асиметрія головки. Яка структура ушкоджена?

А. Зв'язка головки стегнової кістки

В. Коловий пояс

С. Стегновий нерв

Д. Затульний нерв

Е. Затульна артерія

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 4	Міологія
Тема заняття 20	М'яз як орган. М'язи і фасції спини
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Вивчення м'язів спини має важливе практичне значення, оскільки вони відіграють важливу роль у забезпеченні вертикального положення тіла людини, беруть участь у дихальних рухах, забезпечують рухомість гудної клітки та хребта, мають вплив вна кровообіг.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Проаналізувати топографію, будову та функцію м'язів спини.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

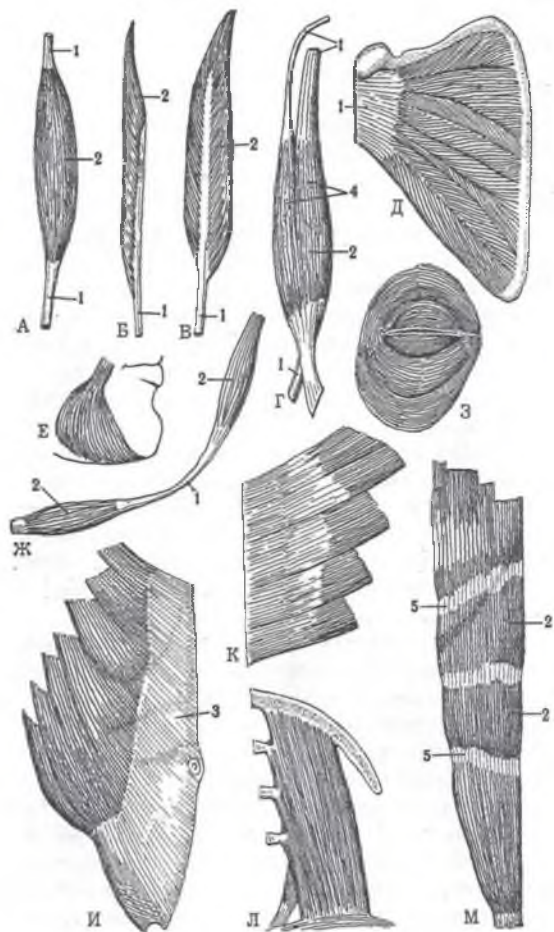
На вологих анатомічних препаратах, муляжах та скелеті вивчити топографію, особливості будови, точки фіксації м'язів спини.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Будова скелетних м'язів.
2. Як класифікують м'язи спини?
3. Які м'язи спини належать до поверхневих; їх топографія та функції?
4. Які м'язи спини належать до глибоких; їх топографія та функції?
5. Фасції спини.
6. Трапеціподібний м'яз, його будова і функції.
7. Будова і функція ромбоподібних м'язів.
8. Будова і функції м'яза-підіймача лопатки.
9. Будова і функції зубчастих м'язів спини.
10. Поперековий трикутник Пті)
11. Які м'язи належать до медіального та бічного трактів?

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис 1. Будова скелетних м'язів. Підписати позначені утвори:

- А.
- 1.
- 2.
- Б.
- 1.
- 2.
- В.
- 1.
- 2.
- Г.
- 1.
- 2.
- 4.
- Д.
- 1.
- 2.
- 3.
- Ж.
- К.
- И.
- 3.
- Л.
- М.
- 2.
- 5.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 20:

1. Молода людина внаслідок активного підтягування на перекладині відчула різку біль у м'язах спини. При обстеженні спостерігається біль при спробах руху верхньою кінцівкою, обмеження таких функцій як приведення та пронація. Розтягіння якого м'язу відбулося вірогідніше всього?

- A. M. latissimus dorsi
- B. M. levator scapulae
- C. M. rhomboideus major
- D. M. trapezius
- E. M. subscapularis

2. Після крововиливу в головний мозок у потерпілого порушена функція розгинання поперекового відділу хребта. Який м'яз найімовірніше постраждав?

- A. М'яз, що випрямляє хребет
- B. Найширший м'яз спини
- C. Трапецієподібний м'яз
- D. Верхній задній зубчастий м'яз
- E. Нижній задній зубчастий м'яз

3. У постраждалого колото-різана рана нижнього відділу задньої стінки пахвової ямки. Які м'язи при цьому ушкоджені?

- A. Найширший м'яз спини
- B. Триголовий м'яз плеча
- C. Великий грудний м'яз
- D. Дельтоподібний м'яз
- E. Підостьовий м'яз

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 4	Міологія
Тема заняття 21	М'язи і фасції грудей та живота. Діафрагма
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Вивчення м'язів грудей та живота має важливе практичне значення, оскільки вони відіграють важливу роль у забезпеченні дихальних рухів, рухомості грудної клітки та верхньої кінцівки. Діафрагма, забезпечуючи дихальні рухи, суттєво впливає на функціонування органів грудної та черевної порожнин, а також має складні топографоанатомічні взаємовідношення із сусідніми органами.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Проаналізувати топографію, будову та функцію діафрагми, м'язів грудей і живота.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

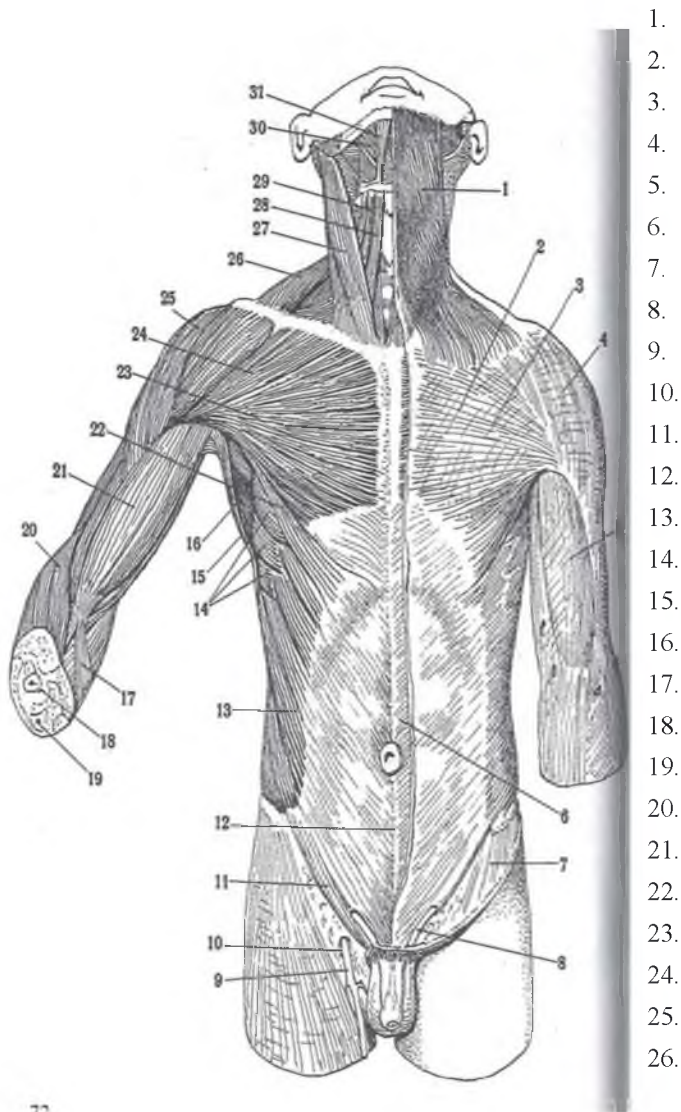
На вологих анатомічних препаратах, муляжах та скелеті вивчити топографію, особливості будови, точки фіксації діафрагми, м'язів грудей і живота.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Як класифікують м'язи грудей та живота?
2. Які м'язи грудей і живота належать до поверхневих; їх топографія та функції?
3. Які м'язи грудей і живота належать до глибоких; їх топографія та функції?
4. Фасції грудей і живота.
5. Діафрагма, її будова, слабкі місця, функції.
6. Трикутники діафрагми.

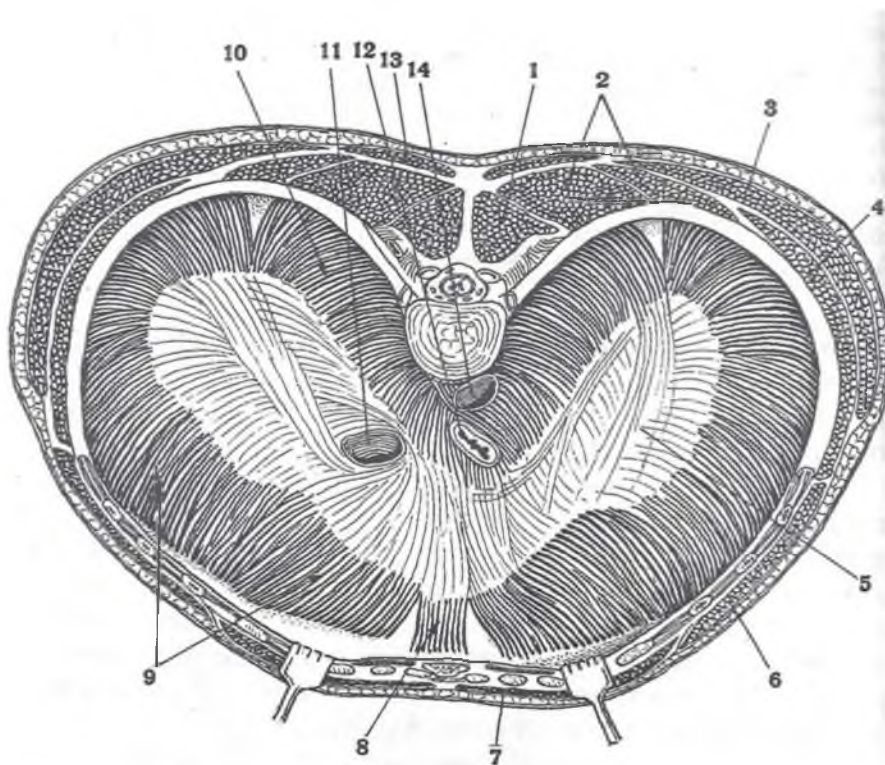
5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис 1. Будова м'язів і фасцій тулуба. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.
- 24.
- 25.
- 26.

Рис 2. Будова діафрагми. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 21:

1. У травмованого перелом середньої третини II ребра. Функція якого м'яза при цьому буде порушена?

- A. Scalenus posterior
- B. Sternohyoideus
- C. Subclavius
- D. Scalenus medius
- E. Sternocleidomastoideus

2. У пацієнта поранення передньої черевної стінки. Поранення послідовно пройшло крізь тканини: шкіру, підшкірну клітковину, фасції, апоневрози бічних м'язів живота, прямого м'яза живота, поперечну фасцію, очеревину. В якій ділянці живота знаходиться поранення?

- A. Лобковій
- B. Пупковій
- C. Надчеревній
- D. Правій пахвинній
- E. Лівій пахвинній

3. У клініку поступив пацієнт з ножовим пораненням передньої черевної стінки. Поранення пройшло крізь прямий м'яз живота, пошкодивши, передню і задню стінки апоневротичної піхви В якій ділянці живота знаходиться поранення?

- A. Пупковій
- B. Лобковій
- C. Лівій пахвинній
- D. Правій пахвинній
- E. Правій підребровій

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 4	Міологія
Тема заняття 22	Піхва прямого м'язу живота. Пахвинний канал. Біла лінія живота
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Вивчення м'язів живота має важливе практичне значення, оскільки вони беруть участь в утворенні черевної стінки, відіграють важливу роль у рухах тулуба, диханні та створенні внутрішньочеревного тиску, утримують нутрощі порожнини живота. Пахвинний канал, біла лінія живота, піхва прямого м'язу живота часто є об'єктами хірургічних втручань; особливе важливим їх прикладне значення є для хірургії, травматології, лікувальної фізкультури.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Проаналізувати топографію, будову та функцію піхви прямого м'язу живота, пахвинного каналу та білої лінії живота.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

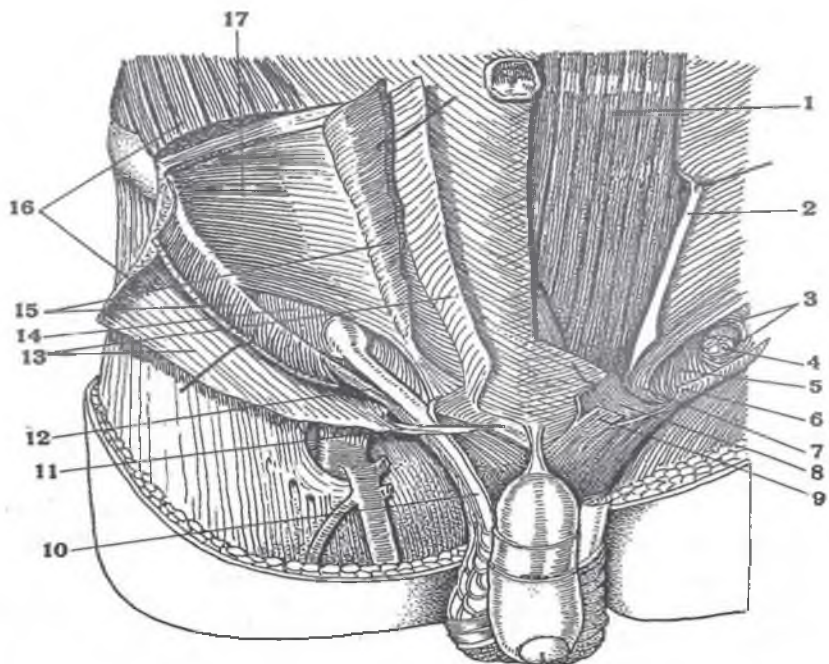
На вологих анатомічних препаратах, муляжах та скелеті вивчити топографію, особливості будови піхви прямого м'язу живота, пахвинного каналу та білої лінії живота.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Піхва прямого м'язу живота, особливості її будови.
2. Топографія, будова стінок, отвори та вміст пахвинного каналу.
3. Фасції живота.
4. Слабкі місця черевної стінки, їх клінічне значення.

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис 1. Будова пахвинного каналу. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 22:

1. Хірург прооперував пацієнта з приводу пахвинної грижі. Нижньою стінкою пахвинного каналу є пахвинна зв'язка. Апоневрозом якого м'язу живота вона утворена?

- A. Зовнішнього косого
- B. Косого
- C. Прямого
- D. Внутрішнього косого
- E. Поперечного

2. Хвору прооперовано з приводу стегнової грижі. Де проєкуюється вихідний отвір для цієї грижі?

- A. Стегновий трикутник
- B. Пахвинна ділянка
- C. Сіднична ділянка
- D. Лобкова ділянка
- E. Тазова ділянка

3. У чоловіка 52-х років при піднятті надмірної ваги утворилося грижове випинання в пахвинній ділянці. Через який анатомічний утвір наймовірніше спостерігається грижове випинання?

- A. Canalis inguinalis
- B. Anulus femoralis
- C. Anulus umbilicalis
- D. Linea alba
- E. Lig. Inguinalis

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 4	Міологія
Тема заняття 23	М'язи і фасції голови
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

М'язи голови забезпечують низку життєво важливих функцій: жування, артикуляцію, міміку. Завдяки різноманітним виразам обличчя, які виникають завдяки скороченням визначеної групи м'язів голови, можливо визначити емоційний стан людини, здогадатися про її відчуття. Завдяки біомеханіці жувальної групи м'язів, які діють на скронево-нижньощелепний суглоб, стає можливим процес жування. Знання топографії, будови та функцій м'язів і жувальних м'язів важливе як для розуміння наступних розділів анатомії, так і для вивчення низки клінічних дисциплін (терапії, хірургії, психоневрології, стоматології), а також косметології.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Проаналізувати топографію, будову та функцію м'язів і жувальних м'язів голови.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

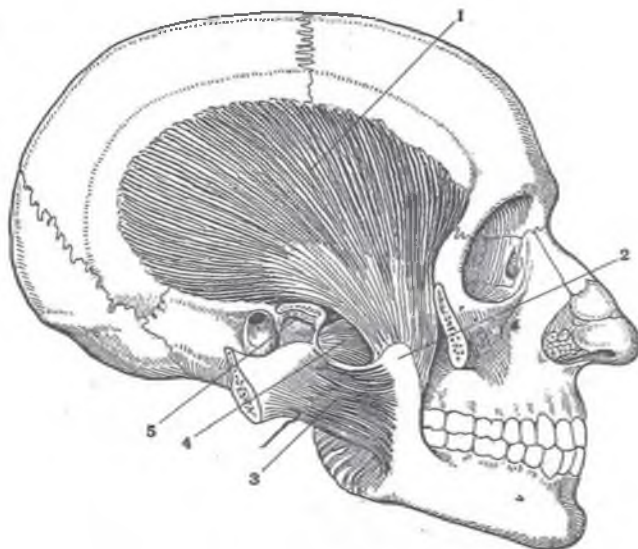
На вологих анатомічних препаратах, муляжах та скелеті вивчити топографію, особливості будови м'язів і жувальних м'язів.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Що таке міміка, які м'язи її забезпечують та які особливості будови мають?
2. Які м'язи знаходяться навколо очної ямки; рота та носа?
3. Розвиток, будова та функція жувального м'яза.
4. Будова та функція скроневого м'яза.
5. Будова та функція медіального крилоподібного м'яза.
6. Будова та функція латерального крилоподібного м'яза.
7. Фасції та клітковинні простори голови, місця формування гнійних абсцесів.

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис 1. Будова жувальних м'язів голови. Підписати позначені на рисунку утвори:

- 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
- 6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 23:**

1. При втручанні з метою лікування вивиху нижньої щелепи лікар повинен пам'ятати про м'яз, який при скороченні відтягує назвну капсулу і суглобовий диск скронево-нижньощелепного суглоба. Який це м'яз?

- A. M. temporalis
- B. M. pterygoideus lateralis

C. M. masseter

D. M. pterygoideus medialis

E. M. mylohyoideus

2. У травмованого правобічний перелом вінцевого відростка нижньої щелепи зі зміщенням. Який м'яз змістив відросток?

A. Скроневий

B. Медіальний крилоподібний

C. Латеральний крилоподібний

D. Жувальний

E. Напружуючий м'яке піднебіння

3. Чоловік 63-х років звернувся до стоматолога зі скаргою, що в нього нижня щелепа не рухається назад. Встановлено, що в нього через падіння пошкоджений м'яз:

A. Скроневий

B. Жувальний

C. Бічний крилоподібний

D. Присередній крилоподібний

E. Двочеревцевий

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 4	Міологія
Тема заняття 24	М'язи і фасції шиї
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

М'язи шиї забезпечують значну рухомість голови, завдяки чому став можливим розвиток спеціальних органів чуття, головного мозку, апаратів для захоплення їжі і нападу. Утворені м'язами шиї трикутники є природними орієнтирами розташування органів та судинно-нервових пучків, а тому використовуються при вивченні цих утворів і при оперативних втручаннях. Фасції покривають м'язи й органи шиї, відокремлюють міжфасціальні клітковинні простори, які є шляхами для поширення запальних процесів, що має особливу актуальність для хірургів і стоматологів.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Проаналізувати топографію, будову та функцію м'язів і фасцій шиї.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

На вологих анатомічних препаратах, муляжах та скелеті вивчити топографію, особливості будови м'язів і фасцій шиї.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Класифікація м'язів шиї.
2. Топографія, будова, функції поверхневих м'язів шиї.
3. Топографія, будова, функції глибоких м'язів шиї.
4. Які м'язи фіксуються до під'язикової кістки?
5. Латеральний трикутник шиї, його складові, клінічне значення.
6. Медіальний трикутник шиї, його складові, клінічне значення.
7. Фасції та клітковинні простори шиї, їхнє клінічне значення.

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис 1. М'язи і фасції шиї. Підписати позначені утвори:

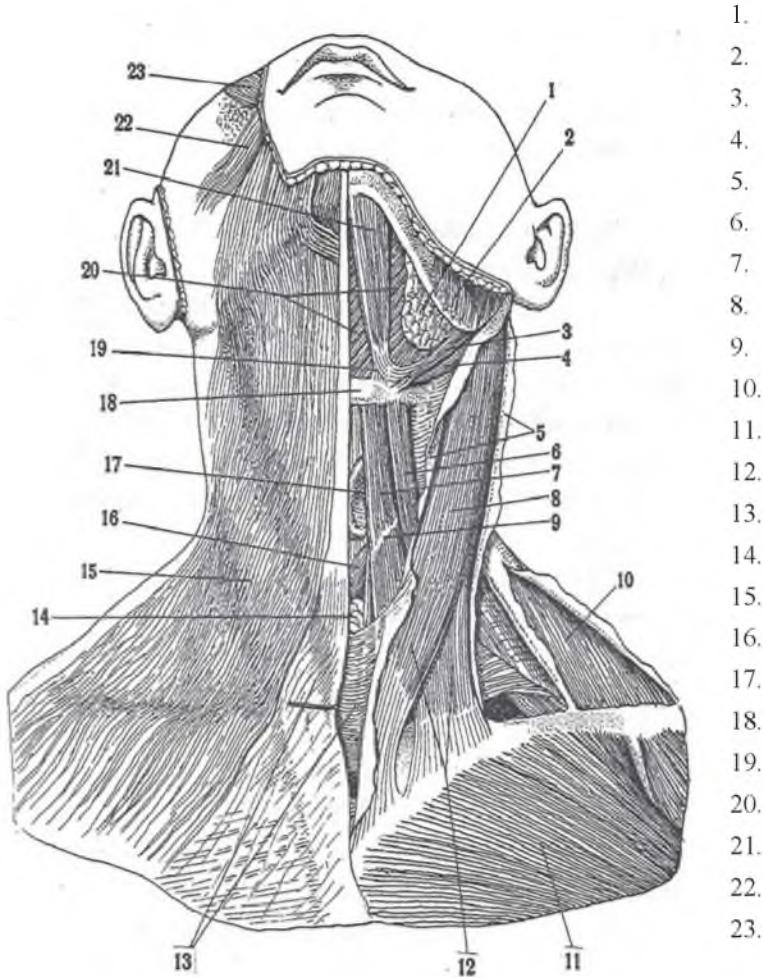
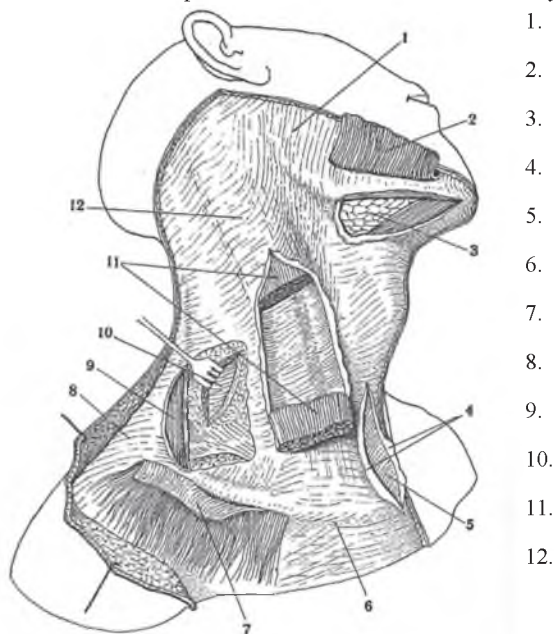

Рис 2. М'язи і фасції шиї. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 24:

1. У хворого кривошия. Який м'яз шиї уражений?

- A. M.sternocleidomastoideus
- B. M.omohyoideus
- C. M.platysma
- D. M.sternohyoideus
- E. M.mylohyoideus

2. До лікаря педіатра звернулася мати з приводу того, що у її дитини віком 1 рік голова повернена в лівий бік. Який із м'язів шиї недорозвинений?

- A. Грудинно-ключично-соскоподібний м'яз
- B. Підшкірний м'яз
- C. Двочеревцевий м'яз

D. Довгий м'яз шиї

E. Шило-ід'язиковий м'яз

3. Дитина 5 років страждає на деформацію шиї. При клінічному обстеженні виявлено такі симптоми: виражений нахил голови вліво, обличчя повернене вправо, пасивні рухи голови вправо обмежені. Порушення розвитку якого м'язу мало місце ?

A. Грудинно-ключично-соскоподібного

B. Трапецієподібного

C. Ремінного м'язу голови

D. Грудинно-під'язикового

E. Довгого м'язу голови

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 4	Міологія
Тема заняття 25	Топографія голови та шиї
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Розташування органів і судинно-нервових пучків у межах визначених ділянок голови дозволяє використовувати природні межі як орієнтири при вивченні цих утворів і при оперативних втручаннях. Утворені м'язами шиї трикутники є природними орієнтирами розташування органів та судинно-нервових пучків, а тому також використовуються при вивченні цих утворів і при хірургічних операціях. Фасції голови та шиї відокремлюють міжфасціальні клітковинні простори, які є шляхами для поширення запальних процесів, що має особливу актуальність для хірургів і стоматологів.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Проаналізувати топографію окремих ділянок голови та шиї.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

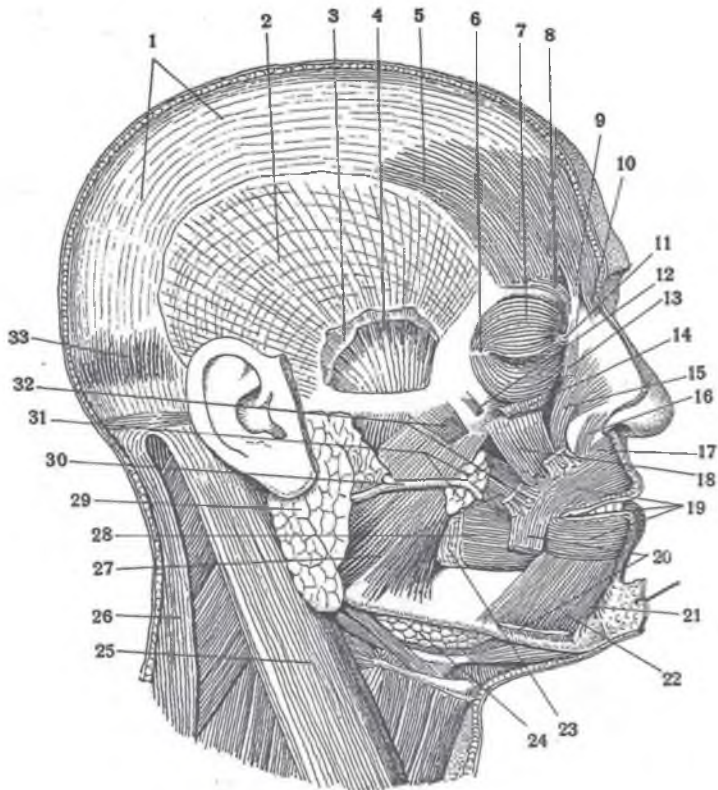
На вологих анатомічних препаратах, муляжах вивчити топографію окремих ділянок голови та шиї.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Ділянки склепіння мозкового відділу черепа, їх топографія і клінічне значення.
2. Розподіл на ділянки лицевого відділу черепа, їх топографія і клінічне значення.
3. Латеральний трикутник шиї, його топографія, складові, клінічне значення.
4. Медіальний трикутник шиї, його топографія, складові, клінічне значення.

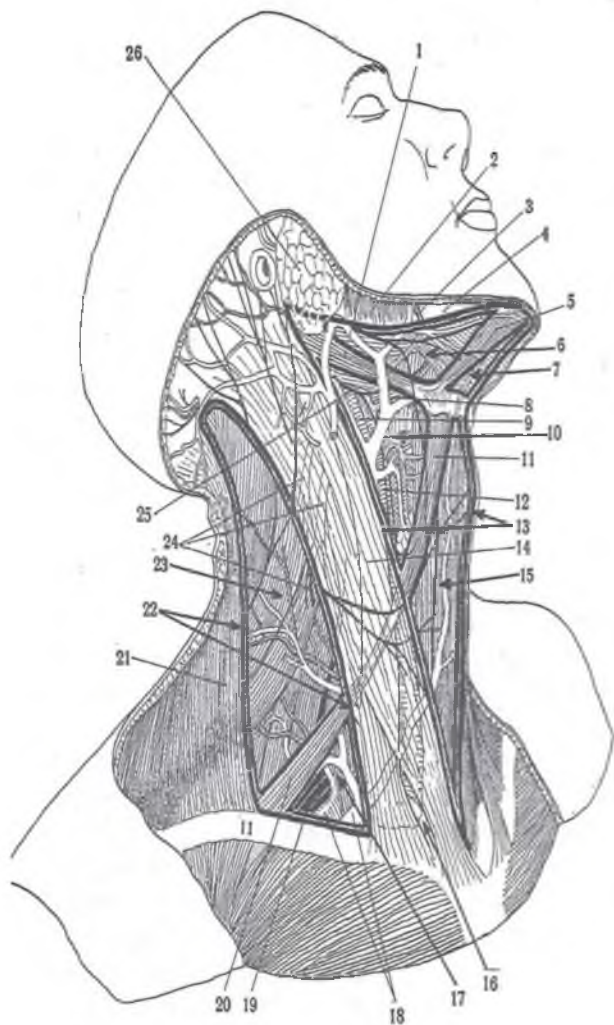
5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис 1. Топографія голови. Підписати позначені утвори:

1.	12.	23.
2.	13.	24.
3.	14.	25.
4.	15.	26.
5.	16.	27.
6.	17.	28.
7.	18.	29.
8.	19.	30.
9.	20.	31.
10.	21.	32.
11.	22.	33.

Рис 2. Топографія шії. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.
- 24.
- 25.
- 26.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 25:

1. Трикутник шиї обмежений ззаду грудинно-ключично-соскоподібним м'язом, зверху - заднім черевцем двочеревцевого м'яза, зпереду - верхнім черевцем лопатково-під'язикового м'яза. Назвіть цей трикутник.

- A. Сонний
- B. Підщелепний
- C. Лопатково-трахейний
- D. Лопатково-ключичний
- E. Лопатково-трапецієподібний

2. У хворого М., 37 р. в результаті попадання чужорідного тіла в дихальні шляхи виник кашель, а потім ядуха. Хворому була зроблена трахеотомія в ділянці шиї, яка обмежена верхнім черевцем *m. omohyoideus*, *m. sternocleidomastoideus* та серединною лінією шиї. В якому трикутнику шиї проведено хірургічне втручання?

- A. Omotracheale
- B. Caroticum
- C. Submandibulare
- D. Omotrapezoideum
- E. Omoclaviculare

3. При здійсненні первинної хірургічної обробки рани на шиї хірург визначив ушкодження м'яза, що прикріплюється до під'язикової кістки своїм перехідним сухожиллям. Ушкодження якого м'яза визначив хірург в цій ситуації?

- A. Двочеревцевого
- B. Щелепово-під'язикового
- C. Лопатково-під'язикового
- D. Під'язиково-язикового
- E. Грудино-під'язикового

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 4	Міологія
Тема заняття 26	М'язи верхньої кінцівки
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

У людини м'язи верхньої кінцівки зазнали значних перетворень у процесі її розвитку як органу праці. Знання їхньої будови необхідні для вивчення таких розділів медицини як хірургія, травматологія, неврологія тощо.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Аналізувати на препаратах, схемах, муляжах будову та функції м'язів верхньої кінцівки. Аналізувати топографію фасцій та утворів верхньої кінцівки.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

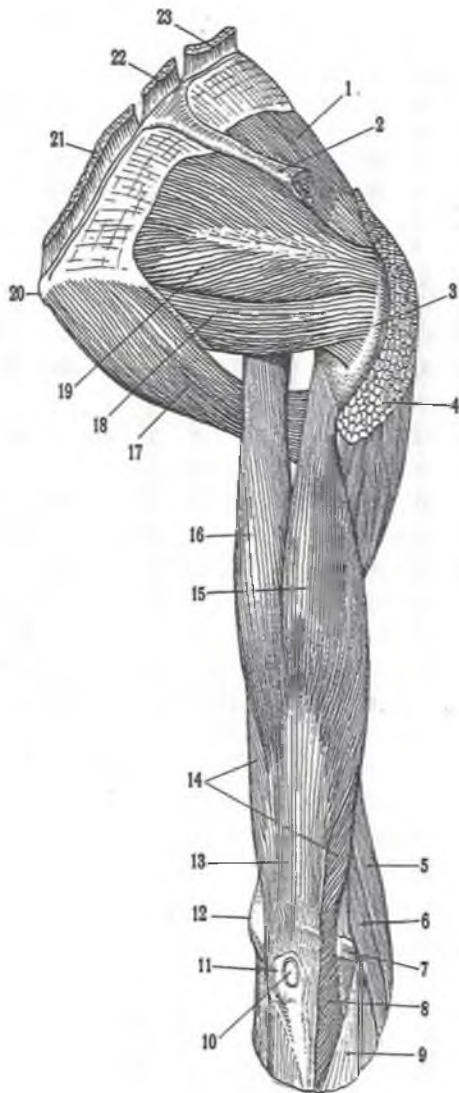
На вологих анатомічних препаратах, муляжах вивчити будову та топографію м'язів та фасцій верхньої кінцівки.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Класифікація м'язів верхньої кінцівки.
2. Топографія, будова та функції м'язів плечового поясу.
3. Топографія, будова та функції м'язів передньої ділянки плеча.
4. Топографія, будова та функції м'язів задньої ділянки плеча.
5. Топографія, будова та функції м'язів передньої ділянки передпліччя.
6. Топографія, будова та функції м'язів задньої ділянки передпліччя.
7. Топографія, будова та функції м'язів кисті.

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис 1. М'язи правого надпліччя і плеча. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.

Рис 2. М'язи передпліччя. Підписати позначені утвори:

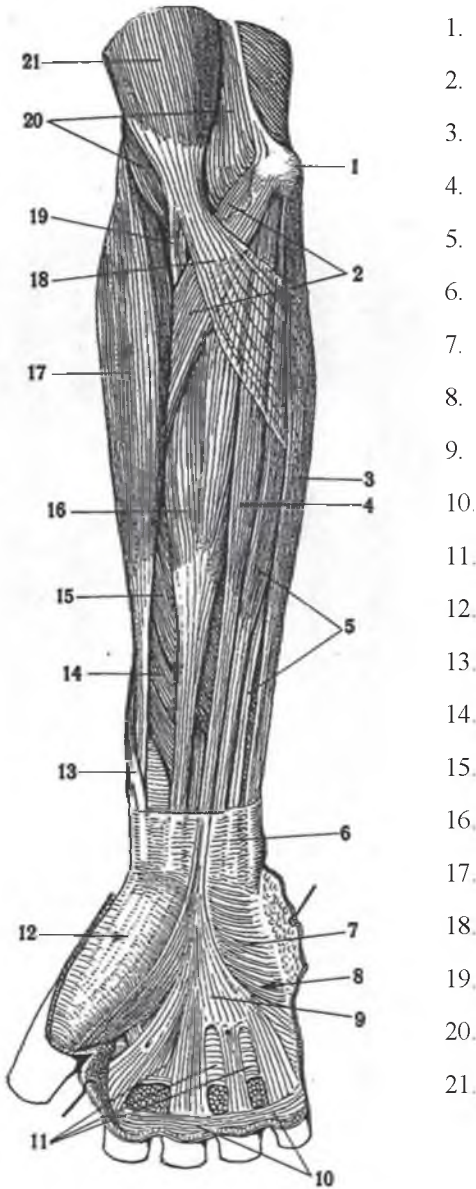
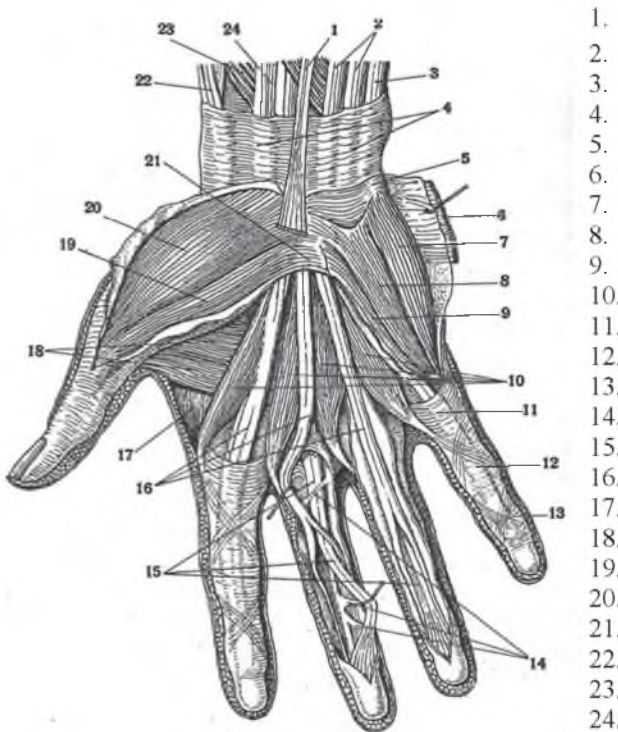

Рис 3. М'язи кисті. Підписати позначені утвори:

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 26:

1. Після травми хворий не може розігнути руку у ліктьовому суглобові. Порушення функції якого основного м'язів може це викликати?

- A. Musculus triceps brachii
- B. Musculus infraspinatus
- C. Musculus levator scapulae
- D. Musculus teres major
- E. Musculus subscapularis

2. Чоловік 42 років звернувся до медпункта з приводу різаної рани нижньої частини передньої поверхні плеча. Об'єктивно: затруднене згинання передпліччя. Які з названих м'язів імовірно ушкоджені у хворого?

- A. M. brachialis, m. biceps brachii

- B. M. biceps brachii, m. anconeus
- C. M. coracobrachialis, m. supraspinatus
- D. M. deltoideus, m. infraspinatus
- E. M. deltoideus, m. biceps brachii

3. У травмпункт поступив хворий, який не може розігнути передпліччя в ліктьовому суглобі. Який м'яз ушкоджений?

- A. Триголовий м'яз плеча
- B. Двоголовий м'яз плеча
- C. Плечо-променевий м'яз
- D. Дзьобо-плечовий м'яз
- E. Плечовий м'яз

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 4	Міологія
Тема заняття 27	Фасції і топографія верхньої кінцівки
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

У людини м'язи та фасції верхньої кінцівки зазнали значних перетворень у процесі її розвитку як органу праці. Знання топографії ділянок верхньої кінцівки, її м'язів, фасцій та клітковинних просторів необхідні для вивчення таких розділів медицини як хірургія, травматологія, неврологія тощо.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Аналізувати на препаратах, схемах, муляжах топографію, будову та функції фасцій та клітковинних просторів верхньої кінцівки. Аналізувати шляхи поширення гнійно-запальних процесів верхньої кінцівки.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

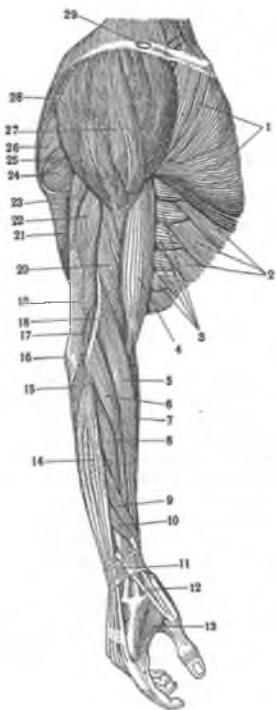
На вологих анатомічних препаратах, муляжах вивчити будову та топографію фасцій та клітковинних просторів верхньої кінцівки.

4. Теоретичні питання до заняття

1. Анатомія фасцій верхньої кінцівки.
2. Топографічна анатомія ділянок плеча.
3. Топографічна анатомія пахвової ділянки.
4. Топографічна анатомія ділянок передпліччя?
5. Топографічна анатомія ділянок кисті. Будова синовіальних піхов м'язів-згиначів на кисті.

5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис 1. М'язи верхньої кінцівки. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.
- 24.
- 25.
- 26.
- 27.
- 28.
- 29.

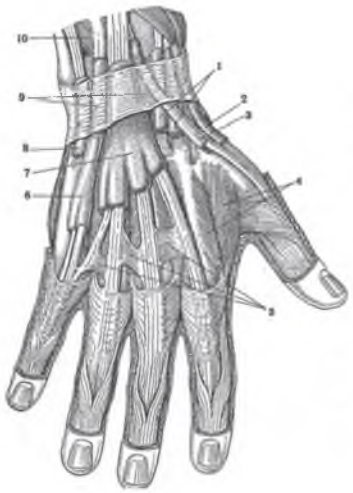

Рис 2. Топографія кисті. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 27:

1. Хворий звернувся до лікаря щодо поранення м'яких тканин проксимальної фаланги пальця із великою флегмоною долоні. Гній заповнив загальну синовіальну піхву, в якій лежать сухожилки поверхневого та глибокого згиначів пальців. На якому пальці ушкоджена проксимальна фаланга?

- A. На V-му пальці
- B. На II-му пальці
- C. На III-му пальці
- D. На IV-му пальці
- E. На I-му пальці

2. Пароніхія мізинця ускладнилася флегмоною кисті та передпліччя. Нагнійний процес поширився по:

- A. *Vagina synovialis communis mm.flexorum*
- B. *Vagina tendinis m.flexoris pollicis longi*
- C. *Canalis carpalis*
- D. *Vagina tendinis m.flexoris carpi radialis*
- E. Міжфасціальних просторах

3. При перев'язці пахвової артерії хірург визначив гілку, яка проходить в трикутний отвір. Чим обмежений трикутний отвір?

- A. Довгою головкою триголового м'яза плеча, великим і малим круглими м'язами
- B. Довгою головкою двоголового м'яза, великим і малим круглими м'язами
- C. Плечовою кісткою, великим круглим м'язом, довгою головкою триголового м'яза плеча
- D. Лопаткою, малим круглим м'язом, короткою головкою двоголового м'яза
- E. Бічною головкою триголового м'яза плеча, малим круглим м'язом, плечовою кісткою

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 4	Міологія
Тема заняття 28	М'язи нижньої кінцівки. Фасції і топографія нижньої кінцівки
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

Будова м'язів нижньої кінцівки пов'язана з їхніми функціями: опорною, руховою, амортизаційною. У ділянці тазового пояса значно розвився поперековий м'яз, що утримує верхню частину тіла і, навпаки, відсутні м'язи між кістками, що утворюють таз. У ділянці таза і стегна розташовуються топографічні утвори, через які проходять значні судини і нерви, а також слабкі місця, де часто виникають грижі. При переломі кісток гомілки і стопи можливі розриви м'язів. М'язі тканини дистального відділу нижньої кінцівки частіше зазнають переохолодження і навіть відмороження. Знання м'язів, фасцій та топографії нижньої кінцівки необхідне студентам при вивченні хірургічних хвороб, травматології та ортопедії тощо.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Аналізувати на препаратах, схемах, муляжах топографію, будову та функції м'язів, фасцій та клітковинних просторів нижньої кінцівки. Аналізувати шляхи поширення гнійно-запальних процесів нижньої кінцівки.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

На вологих анатомічних препаратах, муляжах вивчити будову та топографію м'язів, фасцій та клітковинних просторів нижньої кінцівки.

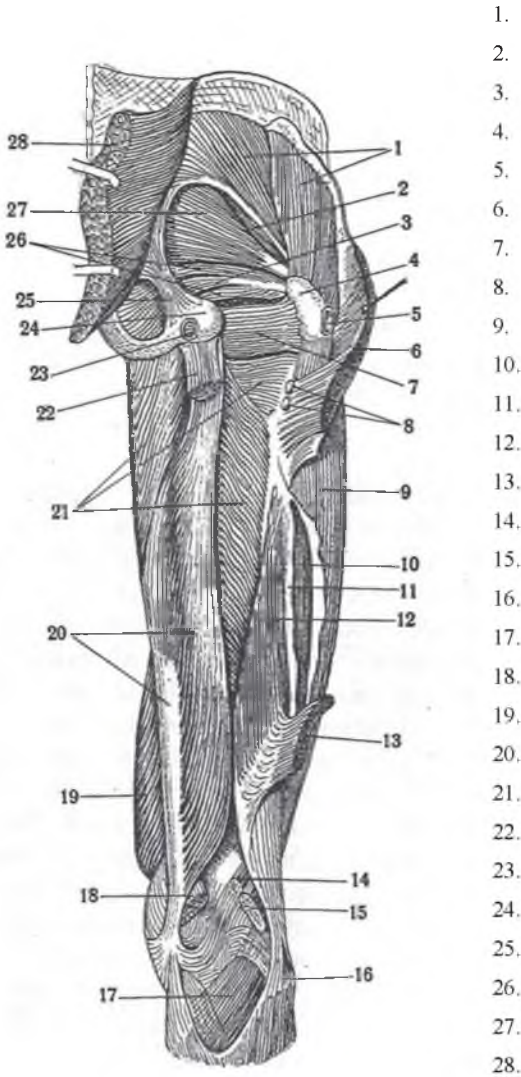
4. Теоретичні питання до заняття

1. Класифікація м'язів нижньої кінцівки.
2. Топографія ділянки таза. М'язи і фасції тазового поясу.
3. М'язи і фасції передньої ділянки стегна.
4. М'язи і фасції задньої ділянки стегна.
5. М'язи і фасції передньої ділянки гомілки; їх топографія, функція.

- 6. Латеральна група м'язів гомілки; їх топографія, функція.
- 7. М'язи і фасції задньої ділянки гомілки; їх топографія, функція
- 8. М'язи стопи і фасції стопи.

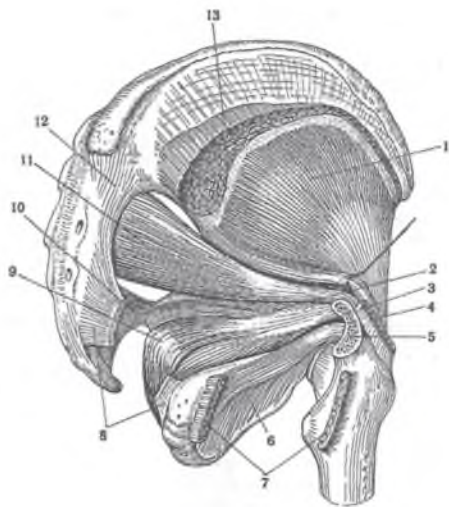
5. Завдання для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття:

Рис 1. Будова м'язів стегна. Підписати позначені утвори:

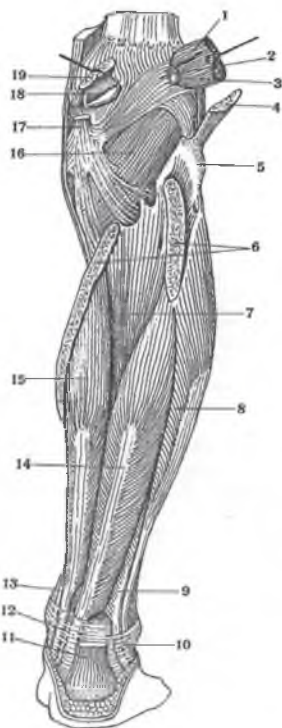
- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.
- 24.
- 25.
- 26.
- 27.
- 28.

Рис 2. Будова м'язів тазу. Підписати позначені утвори:

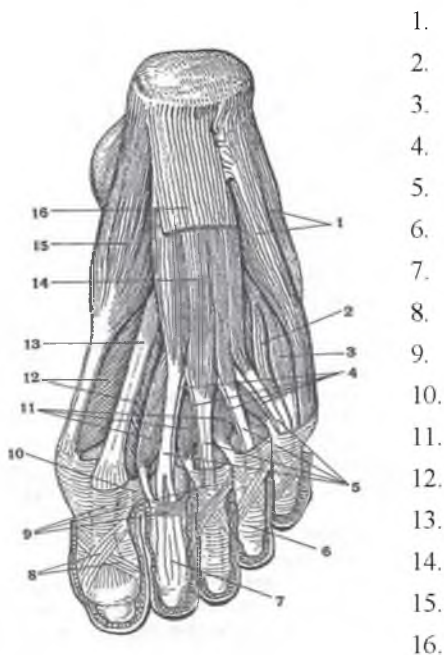
- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.

Рис 3. Будова м'язів гомілки. Підписати позначені утвори:

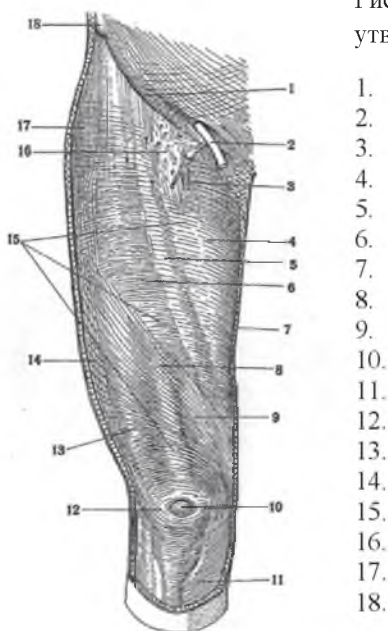
- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.

Рис 4. Будова м'язів стопи. Підписати позначені утвори:

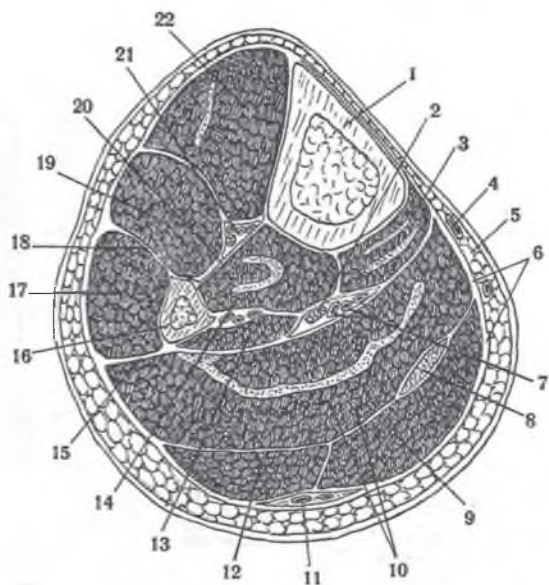
- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.

Рис 5. Фасції стегна. Підписати позначені утвори:

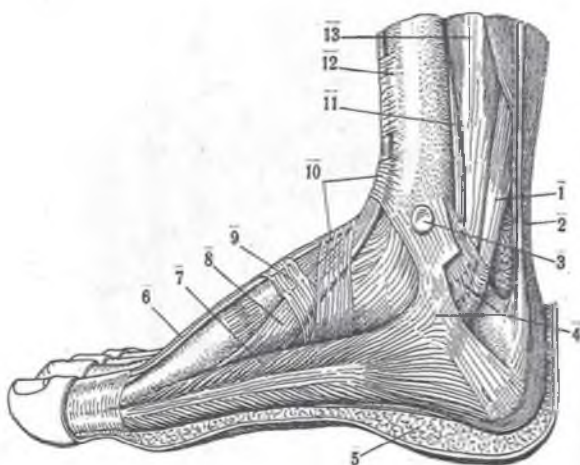
- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.

Рис 6. Топографія гомілки. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.

Рис 7. Фасції стопи. Підписати позначені утвори:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.

6. Завдання для підготовки до ліцензованого іспиту «Крок-1» зі спеціальності «Стоматологія» до практичного заняття 28:

1. Спортсмен-баскетболіст скаржиться на біль вище п'яти, що підсилюється під час ходіння. Сухожилок якого м'язу ушкоджено?

- A. M. tricepsbrae
- B. M. tibialis posterior
- C. M. flexor digitorum longus
- D. M. fibularis longus
- E. M. fibularis brevis

2. Після падіння хворий скаржиться на неспроможність розігнути ногу у колінному суглобі. Які м'язи ушкоджено?

- Чотирьохголовий
- Напівперетинчастий
- Триголовий гомілки
- Двоголовий стегна
- Напівсухожилковий

3. Хворий госпіталізований з травмою медіальної групи м'язів стегна. Які види рухів він не зможе робити?

- A. Приведення стегна
- B. Відведення стегна
- C. Згинання стегна
- D. Розгинання стегна
- E. Супінація стегна

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 4	Міологія
Тема заняття 29	Узагальнення матеріалу і практичні навички з навчального матеріалу ПМК 1
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

На основі отриманих знань з анатомії опорно-рухового апарату людини на занятті слід перевірити у кожного студента рівень підготовки з вказаних розділів предмету.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Перевірити у кожного студента рівень засвоєння практичних навичок з основ анатомії опорно-рухового апарату людини.

3. Практичні роботи, які виконуються на занятті

На скелеті, вологих анатомічних препаратах, муляжах на ізольованих препаратах кісток продемонструвати всі анатомічні утвори, назвати їх українською та латинською мовами.

4. Перелік практичних навичок до підсумкового модульного контролю 1. Показати та назвати на препаратах:

1. Хребці: види, частини, утвори
2. Крижова кістка, утвори
3. Ребра, грудину, їхні утвори
4. Відділи верхньої кінцівки
5. Кістки плечового поясу, їхні утвори
6. Кістки вільної частини верхньої кінцівки, їхні утвори
7. Відділи кисті
8. Відділи нижньої кінцівки
9. Кістки тазу, їхні утвори
10. Кістки вільної частини нижньої кінцівки, їхні утвори
11. Відділи стопи, їхні утвори
12. Кістки склепіння черепа та їх частини

13. Кістки основи черепа та їх частини
14. Кістки лицьового черепа та їх частини
15. Верхню щелепу, тіло, відростки
16. Нижню щелепу, отвори, канал, відростки
17. Піднебінну кістку
18. Орбіту, носову порожнину та їх частини
19. Ямки черепа
20. Скрово-нижньощелепний суглоб
21. Атланта-потиличний суглоб
22. Плечовий суглоб
23. Ліктьовий суглоб
24. Променево-зап'ясковий суглоб
25. Кульшовий суглоб
26. Колінний суглоб
27. Гомілково-стопний суглоб
28. Шви черепа
29. З'єднання хребців з черепом та між собою
30. Жувальні м'язи
31. Частини надчерепного м'яза
32. Мімічні м'язи
33. Підшкірний м'яз шиї
34. Грудино-ключично-соскоподібний м'яз
35. Надпід'язикові м'язи
36. Підпід'язикові м'язи
37. Драбинчасті м'язи
38. Великий грудний м'яз
39. Малий грудний м'яз
40. Діафрагму
41. Двоголовий м'яз плеча
42. Триголовий м'яз плеча
43. Прямий м'яз живота
44. Зовнішній косий м'яз живота
45. М'яз – випрямляч хребта
46. Найширший м'яз спини
47. Сідничні м'язи
48. Чотириголовий м'яз стегна
49. Триголовий м'яз гомілки

Навчальна дисципліна	Анатомія людини
Модуль 1	Анатомія опорно-рухового апарату
Змістовий модуль № 4	Міологія
Тема заняття 30	Підсумковий модульний контроль 1
Курс	II, скорочений нормативний термін навчання
Факультет	Стоматологічний

1. Актуальність теми

На основі отриманих знань з анатомії опорно-рухового апарату людини на занятті слід перевірити у кожного студента рівень підготовки з вказаних розділів предмету.

2. Конкретні цілі практичного заняття

Перевірити у кожного студента рівень теоретичної підготовки з основ анатомії опорно-рухового апарату людини.

3. Перелік теоретичних питань:

1. Дати визначення кістки як органа.
2. Види костеніння, точки скостеніння.
3. Анатомічна номенклатура. Загальні анатомічні терміни. Осі і площини тіла людини.
4. Загальні ознаки хребців. Шийні, грудні, поперекові хребці. Крижова кістка. Куприк. Особливості будови хребта. Аномалії розвитку.
5. Ребра, Груднина. Ключиця. Лопатка. Будова, аномалії розвитку.
6. Плечова кістка. Кістки передпліччя. Будова, аномалії розвитку.
7. Кістки кисті. Будова, аномалії розвитку.
8. Тазова та стегнова кістки. Особливості будови, аномалії розвитку.
9. Кістки гомілки та стопи. Будова, аномалії розвитку.
10. Кістки черепа: лобна, тім'яна, потилична. Особливості розвитку, будови, аномалії.
11. Клиноподібна та решічаста кістки черепа.
12. Сконева кістка: особливості будови, розвиток, частини. Канали та каналці скроневої кістки. Барабанна порожнина, її стінки. Аномалії розвитку скроневої кістки.

13. Кістки лицевого черепа: верхня щелепа, носові кістки, виличні кістки, леміш, слъзові кістки, нижня носова раковина, нижня щелепа, піднебінна кістка, під'язикова кістка. Будова, аномалії розвитку.
14. Зовнішня та внутрішня поверхні основи черепа. Череп в цілому. Очна ямка, її стінки. Кісткова основа порожнини носа. Кісткове піднебіння. Аномалії розвитку. Скренева, підскренева, крило-піднебінна ямки черепа, їх сполучення, клінічне значення.
15. Загальна синдесмологія. Види з'єднань. Класифікація суглобів. З'єднання між хребцями. Хребтовий стовп в цілому. Вигини хребтового стовпа. Патологія і аномалії розвитку. Вікові особливості.
16. З'єднання хребтового стовпа з черепом. Атланта-потиличний, атланта-осьовий суглоби, будова, біомеханіка рухів. З'єднання кісток голови. Скреново-нижньощелепний суглоб, будова, біомеханіка рухів.
17. З'єднання хребтового стовпа з ребрами. З'єднання ребер з грудниною. Грудна клітка в цілому. Патологія і аномалії розвитку грудної клітки.
18. З'єднання кісток поясу верхньої кінцівки.
19. Плечовий та ліктьовий суглоби. Будова, біомеханіка рухів. З'єднання кісток передпліччя та кисті.
20. З'єднання кісток поясу нижньої кінцівки. Таз в цілому. Розміри тазу. Вікові та статеві особливості. Кульшовий суглоб. Будова, біомеханіка рухів. Колінний суглоб, будова, біомеханіка рухів. З'єднання кісток гомілки та стопи. Суглоби стопи, стопа в цілому. Рентгенанатомія кісток та з'єднань.
21. Загальна міологія. Розвиток, будова, робота, класифікація м'язів. Допоміжний апарат м'язів.
22. М'язи та фасції спини. Топографія.
23. М'язи та фасції грудної клітки. Діафрагма.
24. М'язи та фасції живота. Піхва прямого м'яза живота. Паховий канал. Біла лінія живота. Топографія передньої стінки черевної порожнини.
25. М'язи та фасції шиї. Топографія шиї: трикутники шиї, їх границі, клінічне значення.
26. М'язи та фасції голови: жувальні та м'які м'язи. Міжфасціальні простори голови.
27. М'язи та фасції плечового поясу. Пахвова порожнина. М'язи та фасції плеча. Топографія плеча.
28. М'язи та фасції передпліччя та кисті. Синовіальні піхви сухожилків. Топографія верхньої кінцівки.
29. М'язи та фасції таза. Топографія. М'язи і фасції стегна. Стегновий канал. М'язова та судинна лакуни. Топографія стегна.
30. М'язи гомілки та стопи. Топографія.

Навчальне видання

**Білаш С.М., Проніна О.М., Коптев М.М., Пирог-Заказникова А.В.,
Коваль Я.В.**

Анатомія опорно-рухового апарату

**Навчально-методичний посібник
із дисципліни «Анатомія людини»
для студентів II курсу стоматологічного факультету
із нормативним терміном навчання**

Технічний редактор – І.В.Яременко
Комп'ютерна верстка – Р.П.Боровик

Підписано до друку 26.10.2020
Формат 60 × 90 / 16 Зам. № 12610
Папір офсетний. Цифровий друк. Ум. друк. арк. 6,0

Наклад 300 прим.

Виготівник: ФОП-Мирон І.А.
м.Полтава, с.Горбанівка, вул.Київська, 25
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої
продукції,
ПЛІ № 33 від 29.11.2010 р.